

Szlak 10  
Administracja Dziennika Urzędów.  
Kuratorj. Okr. Szkolnego Lubelskiego  
L U B L I N

NALEŻNOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁTEM. CENA NUMERU 60 GROSZY

# SAMORZĄD

TYGODNIK

POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU  
TERYTORJALNEGO

Rok XXI.

Warszawa, 5 marca 1939 r.

nr 10



## TREŚĆ NUMERU

- L. Charkiewicz.* — Frekwencja w ludowych szkołach rolniczych.
- R. M.* — O wyższą organizację szkolnictwa powszechnego na Pomorzu.
- Z. Z.* — Szkolnictwo powszechne w b. roku szkolnym.

Ze Związku Powiatów R. P.  
Sprawy bieżące.  
Wiadomości gospodarcze.  
Poradnik samorządowy.

# PAŃSTWOWE KAMIENIOŁOMY W JANOWEJ DOLINIE

STACJA KOLEJOWA JANOWA DOLINA

eksploatują największe w Polsce złoża  
bazaltu, produkują kostkę regularną  
i nieregularną, brukowiec, tłuczeń, grysik  
i t. p. Bazalt ten jest doskonałym ma-  
teriałem do budowy i konserwacji dróg.  
Adres: JANOWA DOLINA, WOŁYŃ.

## PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO KSIĄŻEK SZKOLNYCH LWÓW, UL. KURKOWA 21/23, PKO 505.425

przeprowadza od dn. 26 lutego do dn. 19 marca b r.  
szeroką propagandę własnych wydawnictw p. n.

### BIBLIOTEKA ZA GROSZE

Oddajemy do sprzedaży 360 tytułów w 41 wartościowych kom-  
pletach. Ceny kompletów czasowo zniżone od 25% do 50%

Książki PWKS, to podstawa każdej biblioteki  
wędrowniej, samorządowej i oświatowej.

Katalogi na żądanie wysyłamy odwrotnie.

### FABRYKA KAS STALOBETONOWYCH S. ZWIERZCHOWSKI

W A R S Z A W A  
UL. WIERZBOWA 3, TEL. 522.97



Kasy odporne na  
włamanie. Kasety do  
muru, szafy żelazne,  
kasy okazyjne,  
k a s e t k i.

## „ACUSAN“ WYTWÓRNIA IGIEL LEKARSKICH

**J. CZEKALIŃSKI**  
Warszawa, Al. Jerozolimskie 117  
telefon 6.03-65

Prosimy żądać  
wszędzie igiel „ACUSAN”!

## Do rur betonowych

kręgów, płyt chodnikowych, krawę-  
żników, dachówek, cegieł, pustaków  
oraz innych wyrobów — ulepszone  
formy i maszyny poleca firma:

# J. ZABOKRZECKI i S-ka

ROK ZAŁOŻENIA 1898

WARSZAWA, CZACKIEGO 19-T.



czas. 13458/21/10

# SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

<p>PRENUMERATA KWARTALNA 7.50 ZŁOTYCH.</p> <p>OD 6 EGZEMPLARZY 6.25 ZŁ. NUMER POJEDYNCZY 60 GROSZY.</p> <p>KONTO CZEKOWE w P. K. O. 52.020 Nr KONTA ROZRACHUNKOWEGO W URZ. P.-T. WARSZAWA I — 276.</p>	<p>REDAKCJA I ADMINISTRACJA: WARSZAWA I, MARSZAŁKOWSKA 81a</p> <p>REDAKCJI 8.79-77. ADMINISTRACJI 9.61-92.</p> <p>Redakcja rękopisów nadesłanych nie zwraca.</p>	<p>Ceny ogłoszeń: Strona w tekście: 350 zł., 1/2 — str. 175 zł., — 1/4 str. 87 zł 50 gr. Poza tekstem za str. 250 zł., — 1/2 str. 125 zł., 1/4 str. 62 zł. 50 gr. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia Instytucji komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 120 zł., 1/2 str. 60 zł., — 1/4 str. 30 zł.</p>
------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Redaktor — Franciszek Branny

ROK XXI.

WARSZAWA, 5 MARCA 1939 r.

nr 10

TREŚĆ nr 10. Frekwencja w ludowych szkołach rolniczych — L. Charkiewicz. O wyższą organizację szkolnictwa powszechnego na Pomorzu — R. M. Szkolnictwo powszechne w b. roku szkolnym — Z. Z. Ze Związku Powiatów R. P. Sprawy bieżące. Wiadomości gospodarcze. Poradnik samorządowy.

## Frekwencja w ludowych szkołach rolniczych

W dzisiejszym stanie szkolnictwa rolniczego stajemy wobec paradoksu. Z jednej bowiem strony trzeba wielce ignoranckiego traktowania zagadnień wiejskich, by nie przyznać słuszności idei przewodniej ustawy z 1920 roku i konieczności jej realizacji, z innej zaś — powołane już do życia ludowe szkoły rolnicze w większości wypadków walczą z brakiem dopływu odpowiednich kandydatów. Truizmem byłaby chęć udowodnienia cyfrowego niedostatecznej frekwencji w ludowych szkołach rolniczych. Dlatego też poprzestaniemy na zarejestrowaniu, że stan ten w dość dużych rozmiarach istnieje.

*Czemu należy to przypisać?*

Nauka w ludowych szkołach rolniczych jest zasadniczo bezpłatna i niektóre tylko szkoły pobierają wpisowe w dość nieznacznej wysokości (na terenie województwa warszawskiego pobiera je dwie szkoły w wysokości 3 zł i 10 zł). Uczniowie ponoszą jedynie opłaty za internat, które są różne w zależności od tego, czy uczeń pochodzi z powiatu, na terenie którego znajduje się szkoła, czy też z innego. Opłaty te rzadko sięgają do wysokości faktycznego kosztu utrzymania i wahają się na terenie województwa warszawskiego dla uczniów z terenu powiatu właściciela szkoły od 8 do 22 zł, dla pozostałych zaś od 20 do 25 zł. Opłaty wnoszone są w zasadzie w gotówce, niekiedy jednak i w naturze. Znaczna większość uczniów otrzymuje na pokrycie całkowite bądź częściowe opłaty za korzystanie z internatu stypendia państwowe, samorządu terytorialnego bądź izby rolniczej.

Trudno jednak uchwycić ilość stypendiów na pokrycie opłat internatowych. Dla przykładu jednak nadmienię, że w szkole w Rudzie kształtowały się one w latach 1935/36 i 1936/37 następująco:

	1935/36	1936/37
Całkowite stypendium gminne otrzymało	10	12
Pół stypendium gminne otrzymało	7	—
Stypendium kuratorium szkolnego	17	16
Całość opłat pokrywało	3	2

Stypendia kuratorium szkolnego wahają się od sum, pokrywających całość, do nieznacznej części opłat za internat.

Powyższy przykład nie należy do wypadków odosobnionych. Można więc stwierdzić dużą ilość stypendiów dla uczniów ludowych szkół rolniczych. Zarówno jednak bezpłatne nauczanie w szkole, ulgi i bezpłatne miejsca w szkole, jak też liczne stypendia dla uczniów ludowych szkół rolniczych nie stwarzają odpowiednio wielkiego zapotrzebowania na nie w środowisku wiejskim i szkoły rolnicze cierpią na brak kandydatów.

Pozornie zdawać by się mogło, że koszt kształcenia nie wchodzi tu w rachubę i przyczyn tego stanu rzeczy należałoby szukać wyłącznie w czym innym. Przyjrzyjmy się jednak bliżej zagadnieniu na konkretnym przykładzie. Jedną ze szkół, obliczona jednak nominalnie na 70 miejsc, cieszy się przeciętnie frekwencją 40 uczniów. Jednak w roku 1934, okresie głębokiego kryzysu, szkoła ta miała 108 uczniów. Przypuszczam, że główną przyczyną tego stanu rzeczy obok odpowiednio natężonej propagandy szkolnictwa rolniczego było przejęcie przez gminy i powiatowe związki samorządowe 1/3 kosztów utrzymania wszystkich uczniów. Stypendium bowiem jest rzeczą niepewną, a częstokroć losową; ich przyznawanie odbywa się często w okresie późnym, znacznie odległym od początku roku szkolnego. A wiadomo przecież, że zawsze najtrudniejsze są początki. O przypadkowości otrzymania stypendium świadczy także fakt, że zarówno w budżetach powia-

D 405/73/221



towych związków samorz., jak i w budżetach gminnych sumy na ten cel przeznaczane mają charakter dorywczy, nie wykazując żadnej w tej dziedzinie planowości. Należałoby przeto, moim zdaniem, dążyć do możliwego zwiększenia sum na ten cel, przeznaczonych zarówno przez powiatowe związki samorządowe jak też przez gminy wiejskie. Zużycie jednak tych funduszy powinno iść raczej w kierunku generalnego przejęcia części opłat internatowych, aniżeli udzielania dorywczych stypendiów. Należy bowiem mieć na względzie konieczność powszechności przeszkolenia w ludowych szkołach rolniczych przyszłych właścicieli gospodarstw wiejskich.

Nawet przejęcie części kosztów internatowych przez gminy bądź powiatowe związki samorządowe nie wyeliminowałyby całkowicie przyczyn ekonomicznych małej frekwencji w ludowych szkołach rolniczych. Dzisiejsze bowiem warunki bytowania przeciętnego rolnika stawiają potrzebę kształcenia zawodowego, przy specyficznej w dodatku psychozie, że gospodarowania na roli nie można nauczyć się w szkole na dość dalekim miejscu w hierarchii jego potrzeb. Czy stać go na kształcenie w szkole rolniczej syna czy córki, nawet całkiem bezpłatnie? Pojęcie bezpłatności wypukła tu całą swą względność. Wysłanie dziecka do szkoły rolniczej już w samym swym początku natrafia na koszt, który dość często hamuje „luksusowe“ zachcianki. Wiadome są dziś prawie każdemu warunki bytowania rodzin wiejskich. W zaopatrzeniu w ubranie czy bieliznę panuje największy bodajże prymityw, który dotyczy zwłaszcza chłopców. Wysyłając do szkoły, trzeba zaopatrzyć dzieci bodajże najskromniej, we wszystko niezbędne, co pociąga za sobą znaczny wydatek, hamując decyzję kształcenia w szkole rolniczej.

Gospodarze zamożniejsi, mogący podolać tym kosztem, decydują się na nie, chcąc jakoby pozbyć się syna z gospodarstwa, chcąc zapewnić mu „lżejszy chleb“, — a tej atrakcji nie posiadają ludowe szkoły rolnicze. W ich mniemaniu, tak duży wydatek, związany z nauką w szkole, traktowany jest jako spłata rodzinna. Posyłanie więc do ludowej szkoły rolniczej, w warunkach, kiedy jej wychowanek nie może liczyć na swój warsztat pracy, to stwarzanie malkontentów i wykojeńców życiowych, opłacanych dość wielkimi wysiłkami zarówno administracji rządowej jak i samorządu. Biorąc nawet pod uwagę obecne warunki ekonomiczne ludności wiejskiej, trudno jest dojść do przekonania, że jedynym czynnikiem, odciągających uczniów od ludowych szkół rolniczych, są związane z tym koszty.

Czynnikiem, który wysuwa się tu częstokroć na czoło, jest kwestia zrozumienia potrzeby szkolenia rolniczego oraz zaufanie do szkół tego typu. Istniejący obecnie typ szkół rolniczych nie zawsze zdobywa sobie zaufanie gospodarzy wiejskich. W moim mniemaniu szkoły rolnicze są mało dostosowane do miejscowych warunków gospodarowania, przez co częstokroć stwarzają typ człowieka, co to „oderwał się od ziemi, a nie doleciał do nieba“. Bezsprzecznie zadaniem szkół tych jest wytworzenie typu postępowego gospodarza, należy jednak ciągle mieć na uwadze, że ma on być właśnie gospodarzem na własnym warsztacie, a nie poszukiwaczem tej czy innej posady.

Warunkiem powodzenia szkoły rolniczej jest wszechstronne dostosowanie jej do potrzeb danego terenu. Pewną rolę odgrywa tu również sposób prowadzenia gospodarstwa rolnego przez szkołę. Gospodarstwa rolne ludowych szkół rolniczych mają zasadniczo dwa zadania: są warsztatem, na którym kształcą się uczniowie szkoły, ponadto zaś powinny spełniać rolę gospodarstw przykładowych oraz częściowo reprodukcyjnych. Zadania te stają częstokroć w wyraźnej sprzeczności z tendencją stworzenia z gospodarstw rolnych źródła produktów szkole, a raczej internatowi. Zdarzają się dość często wypadki nieudolnego i definitywnego prowadzenia gospodarstw rolnych lub też prowadzenia gospodarki rabunkowej, obliczanej głównie na zysk, bez odpowiednich wkładów inwestycyjnych. Nie zawsze też gospodarstwa szkolne prowadzą hodowlę ras, względnie uprawę gatunków, odpowiednich dla danego terenu. Oczywiście to wszystko nie wpływa na pozytywną ocenę, stwarzając z gospodarstwa szkolnego przedmiot ostrej krytyki gospodarzy i podrywając zaufanie środowiska do danej szkoły. Z drugiej znow strony, nawet wzorowo funkcjonująca szkoła, musi prowadzić odpowiednią propagandę wśród miejscowej ludności, która nie zawsze potrafi doceniać wartość, jaką ma dla rolnictwa odpowiednie przeszkolenie.

Intensywność naszej gospodarki rolnej, nasza kultura rolna pozostawia jeszcze wiele do życzenia. W trosce o wieś, o rolnictwo, które stanowi podstawę wyżywienia z górą 70% ludności w Polsce, naoczesnym miejscu powinniśmy postawić przeszkolenie i przysposobienie przyszłych właścicieli gospodarstw rolnych do umiejętnej gospodarowania. Sądę, że zagadnienie człowieka, jego wartości duchowych, powinno być postawione na czele każdego problemu. To też i w kompleksie zagadnień, związanych z popieraniem rolnictwa, na czoło należy wysunąć oświatę rolniczą, zarówno szkolną jak i pozaszkolną. Wobec nie istniejących warunkach wydaje mi się rzeczą konieczną wprowadzenie przymusu doksztalcania rolniczego, dotyczącego wszystkiej młodzieży pracującej na roli, ze specjalnym zaostrzeniem w stosunku do przyszłych samodzielnych gospodarzy.

Zdają sobie całkowicie sprawę z tego, jak wielkich trzeba byłoby wysiłków. Koszt tego posunięcia byłby bezsprzecznie wysoki. Wcześniej jednak czy później będzie się musiało tego dokonać.

W rzemiośle i handlu oraz przemyśle doksztalcanie zawodowe, oparte na przymusie, obowiązuje powszechnie. Czym więc wytłumaczyć jego brak w rolnictwie? Fakt, że w rolnictwie musiałyby ono objąć olbrzymią rzeszę, przysparzając wiele kłopotu, bynajmniej nie zaprzecza jego wadze i nagłości, a raczej ją potwierdza. Sądę zaś, że dla opłacalności gospodarstw rolnych trzeba dziś niemniejszego niż w pozostałych gałęziach życia gospodarczego zasobu wiadomości fachowych i to nie tylko ogólnych, często konspektywnych, ale głębokich i wszechstronnych.

Realizację przymusu doksztalcania rolniczego widzę jedynie w powiązaniu sieci ludowych szkół rolniczych ze szkolnictwem powszechnym. Program oddziału siódmego, przeznaczonego dla młodzieży, która nie ma zamiaru przejść do innego niższego bądź



średniego zakładu naukowego, należałoby w wielkiej mierze uzupełnić przedmiotami fachowo rolniczymi i z rolnictwem związanymi np. spółdzielczość. Ludowe szkoły rolnicze należałoby pomyśleć w tym wypadku jako oddział ósmy, przeznaczony jedynie dla tej młodzieży wiejskiej, która pozostaje do pracy na roli.

Jako czynnik fachowy można tu wykorzystać, poza personelem szkół rolniczych, także instruktorów rolnych zarówno rejonowych, jak i powiatowych,

których praca na tej płaszczyźnie przynieść by mogła znacznie lepsze rezultaty, niż to częstokroć bywa dotychczas.

Rozwiązanie tego zagadnienia wymaga śmiałej i mądrej decyzji w przekonaniu, że jedynie światły rolnik, orientujący się w splocie warunków rynkowych, zdolny jest osiągnąć w sferze mrzonek częstokroć leżący dziś cel: opłacalne gospodarstwo rolne.

L. Charkiewicz.

## O wyższą organizację szkolnictwa powszechnego na Pomorzu

Organizacja szkolnictwa powszechnego na terenach, eksponowanych z racji ich położenia geopolitycznego wymaga szczególnie rychłego załatwienia, zwłaszcza w woj. pomorskim, które winno przede wszystkim dbać o gęste rozmieszczenie szkół powszechnych wysoko zorganizowanych.

Jest to niesłychanie ważne zagadnienie, gdy weźmiemy pod uwagę nie tylko powiaty bezpośrednio leżące na granicy państwa, ale również i pozostałe, które i tak odgrywają nie mniejszą rolę, ponieważ całe woj. pomorskie uważa się bardzo często za pas pograniczny. Z tych powodów i z racji wzmożonej ostatnio propagandy na terenie Pomorza przez państwo ościenne zagadnienie organizacji szkolnictwa powszechnego jest sprawą, która wymaga szybkiego i radykalnego rozwiązania. Do rozwiązania zaś tego zagadnienia jest w pierwszym rzędzie powołane państwo i władze szkolne przez natychmiastową i wydatną pomoc dla samorządów.

Nie może być przecież nikomu obojętny fakt, że ponad 73% szkół I-go stopnia hamuje prawie że w tym samym stosunku dopływ młodzieży wiejskiej do szkół średnich i wyższych. Tej samej młodzieży, kończącej szkołę I-go stopnia, pewien odsetek po kilku latach staje się wtórnymi analfabetami. Niebezpieczeństwo to zwłaszcza jest szczególnie groźne w powiatach, leżących na granicy państwa, gdzie winny być szkoły wysoko zorganizowane, dające młodzieży wiejskiej dobre przygotowanie intelektualne i wysokie poczucie narodowe. Szkoły te winny być bazą kulturalną nie tylko na zasięg własnego rejonu szkolnego, ale także dla Polaków z poza kordonu, gęsto rozsiadanych wzdłuż granicy.

Daleko nam jednak do tej doskonałości, gdyż poniższe zestawienie dobitnie ilustruje obecne położenie szkolnictwa powszechnego w powiatach najbardziej zagrożonych.

L. p.	P o w i a t	Szkół I stopnia %	Szkół II stopnia %	Szkół III stopnia %
1	Chojnicki . . . . .	76,4	13,2	10,4
2	Kartuski . . . . .	81,3	14,4	4,3
3	Kościerski . . . . .	87,1	8,2	4,7
4	Morski (Wejherowo) . . . . .	81,9	7,8	10,3
5	Sępoleński . . . . .	85,4	8,3	6,3
6	Wyrzyski . . . . .	75,8	13,9	10,3

Nie lepiej jest również w powiatach centralnych jak np. powiat świecki, który posiada 81,1% szkół I-go stopnia, 10,7% II-go stopnia i 8,2% szkół III-go stopnia.

Pęd do rozpowszechnienia wyżej zorganizowanego szkolnictwa powszechnego przybiera na sile, czego dowodem jest stale malejąca liczba szkół I-go stopnia, jednak, jak do tej pory, stosuje się tylko półśrodki, które nie rozwiązują całkowicie tego zagadnienia. Sieć szkolna Pomorza jest dostatecznie gęsta, należy tylko proporcjonalnie do wzrostu dzieci rozbudować istniejącą przez dobudowę nowych izb lekcyjnych przy równoczesnym podniesieniu szkół do wyższego stopnia organizacyjnego. Samorzady zdają sobie doskonale sprawę z własnego położenia, to też z braku funduszy na budowę nowych szkół przerabiano mieszkania nauczycielskie i inne pomocnicze ubikacje na izby lekcyjne, umieszczano szkoły w budynkach, które zupełnie nie odpowiadały temu celowi lub wynajmowały lokale prywatne. Władze szkolne tworzyły dla podniesienia stopnia organizacyjnego szkoły zbiorcze, nie przydzielając jednak z braku wolnych etatów nowych sił. Ale to jest wszystko, co mogły do tej pory uczynić samorzady i miejscowe władze szkolne, półśrodki zostały wyczerpane i wykorzystane do ostatecznych możliwości, a dalsze pozostawienie obecnego stanu musiałoby doprowadzić w niedługim czasie do załamania zasady powszechności nauczania.

Jak znaleźć środek zaradczy w tej niewątpliwie trudnej sytuacji, gdy uprzytomnimy sobie, że ponad 42% samorządów wiejskich na Pomorzu walczy z deficytem, który na dzień 31.III.1938 r. wynosił blisko pół miliona złotych! Gminy z tych właśnie powiatów, za wyjątkiem sępoleńskiego i wyrzyskiego, na terenach najbardziej eksponowanych wykazują największy deficyt, który tylko w powiatach przygranicznych tj. chojnickim, kartuskim, kościerskim i morskim sięga cyfry 200.000 zł.

Istnieje znane już wszystkim Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych, które ze skromnych ofiar społeczeństwa przychodzi Pomorzu z daleko idącą pomocą. Samorzady biorą bezprocentowe pożyczki i zasiłki od tej instytucji, ale nie może ono jedno rozwiązać tego zagadnienia, tym więcej, że z tym wiąże się ściśle zagadnienie podno-



szczenia organizacji szkolnictwa powszechnego. Klucz rozwiązania sytuacji spoczywa niewątpliwie w rękach Ministerstwa Skarbu i Ministerstwa WR. i OP. Ministerstwo Skarbu powinno przyjąć z wydatniejszą niż dotychczas pomocą samorządom przy równoczesnej współpracy z Ministerstwem WR. i OP. przez przydzielenie nowych etatów.

Należy spodziewać się, że przy harmonijnej

współpracy tych dwu resortów, nie przez odwracanie kolejności potrzeb od izby do etatu, czy odwrotnie, lecz przy intensywnej rozbudowie istniejących izb lekcyjnych i przydziale nowych etatów problem wysoko zorganizowanego szkolnictwa powszechnego znajdzie rychle rozwiązanie.

R. M.

## Szkolnictwo powszechne w b. roku szkolnym

Główny Urząd Statystyczny ogłosił główne dane dotyczące szkolnictwa powszechnego w roku szkolnym 1938/39 według stanu z dn. 1.X.1938 r. (Wiadomości Statystyczne z dn. 18.II.1939 r. zeszyt 4).

Poniżej dajemy zestawienie porównawcze niektórych danych, dotyczących szkolnictwa publicznego za rok bieżący i poprzedni.

Województwa *)	Liczba szkół				Liczba uczniów w tysiącach				Stosunkowe liczby			absolwentów
	Miasta		W i e ś		Miasta		W i e ś		uczniów szkół wiejskich poszczególnych stopni			
	1937/38	1938/39	1937/38	1938/39	1937/38	1938/39	1937/38	1938/39	I	II	III	
M. Warszawa . . .	173	176	—	—	118	117	—	—	—	—	—	8,0
Warszawa . . . .	124	127	1747	1747	79	80	277	284	35,3	26,0	38,7	4,8
Łódź . . . . .	213	213	1116	1113	132	129	166	167	38,0	28,0	34,0	5,8
Kielce . . . . .	173	176	2044	2062	119	119	384	388	30,0	26,0	44,0	4,8
Lublin . . . . .	123	126	2174	2176	67	67	342	346	36,7	29,4	33,9	4,6
Białystok . . . .	98	98	1581	1604	52	53	204	211	55,7	24,0	20,3	3,7
Wilno . . . . .	59	60	1391	1399	30	30	138	141	68,0	18,0	14,0	4,1
Nowogródek . . .	25	28	1202	1203	14	14	146	150	59,3	21,6	18,1	3,8
Polesie . . . . .	29	30	1138	1150	18	18	163	169	54,0	26,4	19,6	3,9
Wolyń . . . . .	71	73	1863	1889	36	36	243	258	55,5	25,5	19,0	3,1
Poznań . . . . .	204	208	2176	2174	118	120	228	227	54,4	26,9	18,7	6,3
Pomorze . . . . .	187	187	1833	1831	114	117	189	191	55,7	24,9	19,4	6,5
Śląsk . . . . .	120	124	529	524	52	52	137	135	5,3	12,5	81,2	9,8
Kraków . . . . .	170	172	1674	1686	79	80	255	268	42,0	26,9	31,1	5,0
Lwów . . . . .	212	211	2319	2334	96	96	321	337	49,0	27,3	23,7	4,8
Stanisławów . . .	94	93	1025	1030	38	38	149	154	43,9	34,9	21,2	3,8
Tarnopol . . . . .	88	86	1260	1260	36	36	164	171	51,6	27,5	20,9	3,9
Ogółem . . . . .	2163	2188	25072	25182	1196	1200	3507	3597	44,9	26,0	29,1	5,1

\*) Województwa według podziału po dniu 1.IV 1938 roku.

Przyrost liczby szkół jest naogół niewielki (133) i przejawia się głównie na wsi województw wschodnich i południowych (góry). Przyrost kilkunastu szkół w miastach powstał z podziału dużych szkół na mniejsze.

Znacznie wydatniejszym jest przyrost liczby uczniów — 4 tysiące w miastach i 90.000 na wsi.

Przyrosty te szkolnictwo powszechne zawdzięcza powiększeniu o 2.000 liczby etatów nauczycielskich. Widoczny jest w roku bieżącym znaczny wzrost liczby uczniów na jeden nowy etat (47), co wyraźnie dowodzi, że potrzebne są nie nowe szkoły, lecz etaty nauczycielskie dla szkół już istniejących.

Zasilenie szkół etatami pozwoliło podnieść stopień organizacyjny wielu szkół i mimo przyrostu ogólnej liczby szkół (o 133), liczba szkół I stopnia zmalała o 200, natomiast wzrosła liczba szkół II stopnia o 102 i liczba szkół III stopnia o 233.

W związku z tym spadła ogólna liczba uczniów w szkołach I stopnia, natomiast o 92.000 wzrosła liczba uczniów w szkołach III stopnia na wsi. Mimo

tego przyrostu, nadal prawie połowa uczniów szkół wiejskich uczy się w szkołach I stopnia.

Dla ilustracji wielkich różnic w tej dziedzinie na obszarach poszczególnych województw, w tablicy podano w procentach liczby uczniów szkół I, II i III stopnia na wsi w stosunku do ogólnej liczby uczniów w szkołach wiejskich. Stosunkowo najlepiej układają się liczby w woj. centralnych, natomiast w województwach wschodnich i zachodnich zaledwie 14 — 19,6% uczniów uczęszcza do szkół III stopnia. Na wschodzie stan ten poprawi się w miarę poprawy powszechności nauczania i zmniejszenia obciążeń nauczycieli, natomiast w województwach poznańskim i pomorskim na tej drodze niewiele już można osiągnąć i należy szukać innych dróg poprawy tego stanu.

Wybitnie niekorzystnie układają się liczby absolwentów, obliczone w stosunku do ogólnej liczby uczniów w szkołach. Zważywszy, że corocznie odpływa ze szkół powszechnych mniej więcej jeden rocznik dzieci, wynoszący przeszło 700.000, liczba 239.780 (5,1%) absolwentów jest zbyt małą nawet po



uwzględnieniu, że około 100.000 uczniów odpływa do szkół innych stopni. W województwie wołyńskim procent ten spada do 3,1.

Stan ten wywołany jest nadmiernym, już kilku-

letnim przeciążeniem szkół i nauczycieli i trzeba koniecznie zaradzić na to, by uniknąć zupełnie nieprodukcyjnych wydatków.

Z. Z.

## Ze Związku Powiatów R. P.

### PROJEKT ZMIANY PRZEPISÓW O KOMUNALNYCH KASACH OSZCZĘDNOŚCI

Związek Powiatów R. P. opracował projekt zmiany przepisów o K. K. O., który łącznie z uzasadnieniem podajemy niżej w całości.

„I. Akty prawodawcze i zarządzenia Ministrów, dotyczące komunalnych kas oszczędności.

1) Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 24 października 1934 r. o komunalnych kasach (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 860), dalej cytowane „rozporz. ustawodawcze“.

2) Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 8 lipca 1936 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych o związkach komunalnych kas oszczędności (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 410), dalej cyt. „rozporządzenie o związkach K. K. O.“.

3) Rozporządzenie Ministra Skarbu, Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości z dnia 16 marca 1937 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 173), dalej cytowane „rozporządzenie wykonawcze“.

4) Obwieszczenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 16 kwietnia 1937 r. w sprawie ogłoszenia statutu wzorowego dla komunalnych kas oszczędności (Monitor Polski Nr 100, poz. 148) dalej cyt. „statut wzorowy“.

5) Obwieszczenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 15 maja 1937 r. w sprawie ogłoszenia statutu Związku Komunalnych Kas Oszczędności w Warszawie (Monitor Polski Nr 122, poz. 188), dalej cyt. „statut związku K. K. O.“.

### II. Uzasadnienie ogólne.

Zagadnienie ustroju komunalnych kas oszczędności posiada ścisły związek z funkcją gospodarczą, jaką kasy te mają spełniać w gospodarstwie społecznym. Takie czy inne rozstrzygnięcie w zakresie zadań, do jakich powołane są kasy, w znacznym stopniu determinuje główne zasady, na jakich winna się oprzeć organizacja prawno - ustrojowa kas; istnieje także zależność odwrotna: podstawy ustrojowe mogą ułatwiać względnie utrudniać realizację tych zadań gospodarczych, jakie przed kasami postawimy.

W naszym przekonaniu funkcję gospodarczą komunalnych kas oszczędności można ująć w następujące grupy zagadnień:

1) Komunalne kasy oszczędności w założeniu swym mają być instytucjami kredytowymi decentralistycznymi. Decentralizacja w tym znaczeniu obejmuje: a) z punktu widzenia prawno - ustrojowego — niezależność każdej kasy oszczędności, w granicach interesu publicznego, chronionego odpowiednimi przepisami prawnymi; b) z punktu widzenia gospodarczego — działalność kas w zakresie operacyj, tak czynnych jak i biernych, skierowaną na lokalne życie gospodarcze, w związku z czym dyspozycja w zakresie tych operacyj winna należeć w granicach nadzoru prawem przepisanej do organów lokalnych.

2) Olbrzymie, niezalutwione potrzeby kredytowe rolnictwa, drobnego przemysłu i handlu oraz rzemiosła, którym w pierwszym rzędzie mają służyć komunalne kasy oszczędności, i w której to dziedzinie oczekują je zadania o charakterze pionierskim — z jednej strony, a stosunkowo rzadka sieć aparatu kredytowego, tak publicznego, jak i prywatnego oraz spółdzielczego z drugiej strony, w przekonaniu naszym nakazują utrzymanie komunalnych kas oszczędności jako instytucyj kredytowych o różnorodnym zakresie operacyj czynnych, podejmujących normalną obsługę kredytową lokalnego życia gospodarczego w granicach prawem przepisanych dla zachowania pewności powierzonych kasom wkładów i koniecznej w danych warunkach gospodarczo - pieniężnych likwidalności ich aktywów.

3) Działalność kredytowa komunalnych kas oszczędności winna się kierować specjalnymi kryteriami, które merytorycznie odróżniają je np. od banków prywatnych. W stopniu, w jakim czynnik ten jest dopuszczalny ze względów na pewność lokat i płynność środków, działalność kredytowa kas posiada znamiona działalności społecznej w tym znaczeniu, że czynnik zysku, zawsze istotny, w tym wypadku nie jest jedyny i rozstrzygający. Kasy pracują dla zaspokojenia potrzeb, które na każdym terenie posiadają swoją hierarchię i własne oblicze, gdy prywatnoprawna działalność skierowana jest na osiągnięcie zysków. Czynnik potrzeb lokalnych i ich hierarchia może być uwzględniony jedynie przy współdziałaniu w dyspozycji miejscowego zorganizowanego czynnika społecznego.

Co do wyłuszczonej wyżej w skrócie programowych założeń istnienia i działalności kas oszczędności istnieje na ogół zgodność opinii, przynajmniej w tym zakresie, w jakim daje jej się wyraz oficjalnie. Jako najważniejszą formę organizacyjną, dostosowaną do tych założeń, przyjęto konstrukcję kas jako samorządnych zakładów prawno - publicznych, względnie jak nowe prawo o k. k. o. się wyraża — „zakładów samorządu terytorialnego“ (art. 1), utrzymując formalnie



definicję prawa o k. k. o. z 1927 r. („zakłady komunalne“, art. 1).

Szczegółowe normy organizacyjno - ustrojowe, zawarte w prawie o k. k. o. z 1934 r., ścieśniają jednak zakres samorządności komunalnych kas oszczędności w stopniu, który zdaniem naszym nie jest uzasadniony w całej rozciągłości przesłankami interesu publicznego.

Zmiana przepisów o k. k. o. była niewątpliwie koniecznością na tle doświadczeń, uzyskanych w ciągu siedmioletniego okresu obowiązywania prawa z 1927 r. Wzrastające, a dziś już przodujące stanowisko kas w aparacie kredytowym nakazywało ponad wszelką wątpliwość stworzenie norm, któreby umożliwiały kierowanie działalnością kas w myśl wytycznych ogólnopolskiej polityki pieniężno - kredytowej, wzmocnienie formalnych gwarancji pewności powierzonych kasom wkładów, wzmocnienie w organizacji kas czynnika fachowego - zawodowego, reorganizację pod względem kompetencyjnym i fachowym nadzoru państwowego nad kasami. Przesłanki te przyświecały ustawodawcy przy formułowaniu prawa o k. k. o. z 1934 r. Prawem reakcji przeciw nadmiernej, w wielu wypadkach szkodliwej i nie zawsze obiektywnej ingerencji organów związków samorz., przeciw nie rzadko spotykanemu amatorstwu w zarządzaniu interesami k. k. o., brakowi fachowego i dostatecznie wnikliwego nadzoru, ustawodawca poszedł po linii prawie całkowitego w praktyce zerwania więzi organizacyjnej między k. k. o. a związkami samorządowymi, reprezentującymi nie tylko gwarancję finansową, ale, co ważniejsze, także zorganizowany czynnik obywatelski; po linii kultu zawodowo - fachowej kompetencji, pojętej bardzo wąsko przy niemal całkowitym wyrugowaniu wpływu wspomnianego czynnika obywatelskiego na politykę i gestię interesów k. k. o.; zamiast nadzoru — nawet przy rygorystycznych normach merytorycznych — podporządkowania organom kontroli, w szczególności przymusowemu związkom k. k. o., a to wobec rozciągnięcia sformułowania zakresu ingerencji czynnika nadzorczego.

Zarzuty te opieramy na następujących przesłankach:

1) Niezależność funkcjonalna organów kasy jest problematyczna, skoro:

a) władza nadzorcza (Minister Skarbu w porozumieniu z Min. Spraw Wewnętrznych) — może prawie bez praktycznego ograniczenia merytorycznego a zupełnie bez zachowania jakiegokolwiek procedury rozwiązać w każdej chwili organy kasy (art. 72 rozporządzenia ustaw.),

b) w tych samych granicach władza nadzorcza, której funkcje w tym zakresie zlecono związkom kas, w szczególności prezesom tych związków działającym łącznie z dyrektorami (§ 4 ust. (1) p. 8 rozporz. o związkach k. k. o., § 20 cz. II p. 8 statutu Związku K. K. O.), może zawiesić w czynnościach organa kasy, jak również poszczególnych członków rady i dyrekcji kasy, z tym ograniczeniem, że decyzje prezesów i dyrektorów związków k. k. o. wymagają w tym względzie uprzedniej zgody właściwej władzy nadzorczej (Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych),

c) ten sam organ władzy nadzorczej, t. zn. prezes

i dyrektor Związku K. K. O. już bez żadnego proceduralnego ograniczenia, może uchylać i zawieszać uchwały i zarządzenia organów kasy oszczędności, „naruszające prawo lub statut albo szkodliwe dla interesu publicznego lub interesu kasy“ (§ 4 ust. (1) p. 9 rozp. o zw. k. k. o., § 20 cz. II p. 9 statutu Zw. K. K. O. w Warszawie),

d) ten sam organ władzy nadzorczej, t. zn. prezes i dyrektor związku k. k. o., za uprzednią zgodą właściwej, normalnej władzy nadzorczej (Minister Skarbu w porozumieniu z Min. Spraw Wewnętrznych) zatwierdza wybór dyrektorów zarządzających kas oszczędności (§ 4 ust. (1) p. 2 rozporz. o zw. k. k. o.).

Ingerencja, jak widać z powyższego, posiada daleko szerszy zakres niż np. uprawnienia władz nadzorczych nad samorządem. Sprowadza się ona do całkowitego podporządkowania organów kasy władzom nadzorczym, skoro każda uchwała lub postanowienie organów kasy może być uchylona lub co najmniej zawieszona (zawieszenie ma zresztą znaczenie specjalne; nie jest to „veto zawieszające“, skoro, jak z całości przepisów wynika, władza może zawieszać dotąd aż wyjdzie z organów kasy decyzja wymagana przez te władze), skoro może być zawieszony w pełnieniu swych funkcji członek każdego z organów kasy, a więc także organu stanowiącego, działającego wyłączenie kolegialnie, jakim jest rada, co już stanowi na tle polskiego ustawodawstwa swoiste zjawisko („zawieszenie“ i w tym wypadku posiada specjalne znaczenie, skoro przepisy nie przewidują co się ma dzieć dalej z „zawieszonym“ członkiem organu kasy).

Musimy przy tym stwierdzić, że przepisy o składaniu z urzędu poszczególnych członków organów kasy, o zawieszaniu i uchylaniu uchwał i postanowień tych organów uważamy za wydane bez podstawy prawnej; rozporządzenie ustawodawcze przewiduje bowiem jako jedyną sankcję, będącą w dyspozycji władzy nadzorczej, rozwiązanie organów kasy (art. 72 ust. (1)).

2) Samodzielność kompetencyjna organów kasy jest także iluzoryczna skoro:

a) związki komunalnych kas oszczędności kierują polityką operacyjną czynnych i biernych według zasad i wskazań ustalonych, bądź zatwierdzonych przez Ministra Skarbu z prawem udzielania kasom obowiązujących wskazań i instrukcyj, czynienia zmian w bilansach, preliminarzach budżetowych, rachunkach zysków i strat (§ 5 p. 2, 4, 6, rozporz. o związkach k. k. o.);

b) związki komunalnych kas oszczędności ustalają przepisy służbowe i dyscyplinarne dla członków dyrekcji i pracowników kas (§ 14 rozporz. wykonawczego), co także może być znakomicie wykorzystane jako instrument podporządkowania kas organom nadzorczym. Znowu nawiasowo musimy stwierdzić, że przepis ten, zamieszczony w rozporządzeniu wykonawczym, a dający prawo stanowienia praw i obowiązków dla pewnego grona obywateli, nie posiada naszym zdaniem podstawy prawnej, rozporządzenie ustawodawcze nie przekazało pod tym względem kompetencji prawotwórczej związkom kas.



*Postulaty nasze*, które znajdują swój wyraz w zaprojektowanych poprawkach do rozporządzenia ustawodawczego idą w następujących kierunkach:

1) Bardziej ścisłego określenia zakresu nadzoru. Zdaniem naszym nadzór winien być oparty głównie o merytoryczne normy prawne, określające zakres ingerencji, nie zaś na pełnej swobodzie faktycznego regulowania intensywności tego nadzoru przez organy nadzorcze. W tym celu projektujemy ściśle wyliczenie zakresu nadzoru wykonywanego przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych oraz przez związki kas.

2) Ustawowego ograniczenia naczelnej władzy nadzorczej (Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych) do przelewania własnych kompetencji na inne organy w zakresie spraw, które angażują finansową odpowiedzialność związków założycielskich lub w których współdziałał władz nadzorczych nad samorządem jest celowy.

3) Przywrócenia pewnego powiązania kasy z organami związku założycielskiego przez zmiany w prawie wybieralności do organów kasy oraz przez przyjęcie zasady, że sprawozdanie kasy będzie przyjmowane przez organ stanowiący związku założycielskiego.

4) W związku z doświadczeniami w okresie obowiązywania rozporządzenia ustawodawczego oraz w związku z niektórymi sformułowaniami rozporządzeń wykonawczych — ustawowego zastrzeżenia decyzji w niektórych sprawach kolegialnych organom związków kas oszczędności oraz zapewnienia równowagi w walnym zgromadzeniu związku między czynnikiem obywatelskim i zawodowym.

Projektowane przez nas poprawki dotyczą rozporządzenia ustawodawczego. Nie wyczerpują one jednak zagadnienia ustroju kas. Rozporządzenie ustawodawcze zostało uzupełnione rozporządzeniami wykonawczymi oraz statutami, które, korzystając z ogólnych sformułowań w podstawowym rozporządzeniu, unormowały pewne zagadnienia w sposób nasuwający zastrzeżenia ze względu bądź na wyraźny brak podstawy prawnej, bądź sprzeczność z duchem rozporządzenia ustawodawczego. Przy okazji o niektórych zagadnieniach, uregulowanych w rozporządzeniach wykonawczych bez podstawy w przepisach w rozporządzeniu ustawodawczym, już wspomnieliśmy. Z tych też m. in. względów niektóre materie, dotychczas objęte rozporządzeniami wykonawczymi, w projekcie poprawek przenosimy do rozporządzenia ustawodawczego.

Całość zaprojektowanych przez nas poprawek nie stanowi żadnego przewrotu w podstawowych zasadach nowego prawa o k. k. o. Stanowią one minimum tego, co może upodobnić kasy do samorządnych zakładów, powiązać je z miejscowym społeczeństwem, zorganizowanym w samorządzie terytorialnym.

### III. P o p r a w k i z u z a s a d n i e n i e m s z c z e g ó ł o w y m.

1. W art. 7 dodać nowy ustęp (3) o brzmieniu następującym:

„(3) Wszelkie zmiany statutu zatwierdza władza nadzorcza“.

**U z a s a d n i e n i e:** Poprawka stanowi uzupełnienie luki w rozporządzeniu które nie przewiduje wyraźnie organu, właściwego do zatwierdzania zmian w statucie.

2. W art. 10 dodać nowe ustępy (3) i (4) o brzmieniu następującym:

„(3) Niepłatnych członków dyrekcji (art. 14 ust. (1)) rada kasy powołuje na okres swej kadencji.

(4) Rada kasy może odwołać płatnych członków dyrekcji (art. 14 ust. (1)) w każdym czasie.

Odwołanie dyrektora zarządzającego wymaga zgody związku kas oszczędności, od którego odmownej decyzji służy radzie kasy odwołanie do władzy nadzorczej w ciągu 2 miesięcy“.

**U z a s a d n i e n i e:** Dla płatnych stanowisk w dyrekcji kasy winny obowiązywać inne normy niż dla stanowisk honorowych; w stosunku do płatnych stanowisk winno przysługiwać prawo odwoływania, natomiast w stosunku do stanowisk honorowych, zarówno w radzie kasy, jak i dyrekcji, których kadencja określa się ustawowo, powinny działać jedynie normy prawne, które znajdują wyraz w art. 13 oraz art. 72 w projektowanym brzmieniu.

Rada kasy odwołując dyrektora zarządzającego kasy, powoduje się z pewnością ważnymi okolicznościami, dlatego winna ona posiadać środki prawne obrony swego stanowiska w wypadku odmownej decyzji związku K. K. O.

3. 1) W art. 11 dotychczasowe brzmienie oznaczyć jako ust. (1) oraz skreślić od słów „i w sposób ich odwoływania“ do końca zdania, a dodać: „oraz odwoływania płatnych członków dyrekcji określi statut“.

2) Dodać nowy ustęp (2) o brzmieniu następującym:

„(2) W każdym razie do zakresu działania rady kasy — poza sprawami zastrzeżonymi w osobnych przepisach niniejszego rozporządzenia — należy:

a) ustalanie zasad działalności kasy w zakresie operacji biernych i czynnych w granicach rozporządzenia niniejszego oraz przepisów na jego podstawie wydanych;

b) ustalanie wynagrodzenia za udział w posiedzeniach członków organów kasy;

c) uchwalanie na wniosek dyrekcji preliminarzy budżetowych kasy;

d) postanawianie — na wniosek dyrekcji — o zaciąganiu przez kasę pożyczek;

e) postanawianie o nabyciu, budowie, obciążeniu, zamianie i sprzedaży nieruchomości kasy;

f) powoływanie komisyj;

g) wydawanie regulaminów dla siebie i komisyj;

h) ustalanie etatu stanowisk służbowych, przepisów służbowych, uposażeniowych, dyscy-



plinarynych, emerytalnych, jak i w zakresie innych ubezpieczeń.

**U z a s a d n i e n i e:** 1) Wypadki, w których członek organu kasy, piastujący niepłatne stanowisko, traci mandat określają: art. 13 w projektowanym brzmieniu oraz art. 72 (w projektowanym brzmieniu).

2) Minimum kompetencji rady kasy jako organu stanowiącego winno być w ustawie określone. Tymczasem rozporządzenie ustawodawcze pozostawiało pod tym względem pełną swobodę przepisom wykonawczym i statutowi kasy.

4. W art. 13 ust. (1), (2) i (3) otrzymują kolejną numerację: (2), (3) i (4), natomiast wstawia się jako ust. (1) następujący przepis:

„(1) Do członków organów kasy oszczędności (art. 8), z wyjątkiem płatnych członków dyrekcji odnoszą się odpowiednio przepisy art. 4 ust. (1) w związku z art. 3 ust. (1), (2), (3), (5) i (6) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (D. U. R. P. Nr 35, poz. 294).”

**U z a s a d n i e n i e:** Poprawka zmierza do oparcia zasad prawa wybieralności do organów kasy na tych samych zasadach — w granicach racjonalności — co prawo wybieralności do organów ustrojowych związków samorządowych. Pod tym względem rozporządzenie zawierało poza tym lukę, ponieważ nie określało ogólnych warunków, jakim winni odpowiadać członkowie organów kasy, wybrani z poza organów ustrojowych związków założycielskich. Zasady prawa wyborczego z natury swej winny stanowić przedmiot ustawy, nie zaś przepisów wykonawczych.

5. W art. 13 ust. (3) skreślić słowa:

„organów ustrojowych związku założycielskiego lub“ i po słowie „pracownicy“ — „związku założycielskiego lub“ oraz dodać nowe zdanie o treści następującej: „Członkowie dyrekcji o stałym uposażeniu (art. 14 ust. (1)) nie mogą być nadto członkami organów ustrojowych związku założycielskiego“.

**U z a s a d n i e n i e:** Pozbawienie członków organów ustrojowych i pracowników samorządowych prawa piastowania mandatów w dyrekcji kasy jest słusznym, ale tylko w stosunku do płatnych członków dyrekcji. Utrzymanie tej zasady w stosunku do niepłatnych stanowisk stanowi niczym nieuzasadnione odsunięcie przedstawicieli samorządu w organie, prowadzącym właściwą gestię interesów k. k. o.

Poprawka zmierza do tego, by członkowie organów samorządowych i pracownicy samorządowi mogli piastować mandaty niepłatnych członków dyrekcji kasy, co nie wyklucza możliwości wyboru osób z poza tych organów zależnie od uznania rady kasy.

6. W art. 13 dodaje się nowy ust. (5) o brzmieniu następującym:

„(5) Opuszczenie bez usprawiedliwionych powodów trzech kolejnych posiedzeń organu kasy powoduje utratę mandatu. Przepis ten nie odnosi się do płatnych członków dyrekcji kasy (art. 14, ust. (1)). Do orzekania w powyższych

sprawach powołane są właściwe terytorialnie związki kas oszczędności, od których postanowienia służy zainteresowanemu w ciągu 14 dni prawo odwołania do władzy nadzorczej“.

**U z a s a d n i e n i e:** Przepis ten łącznie z poprzednimi ustępami art. 13 wyczerpuje wypadki utraty mandatów przez niepłatnego członka organu kasy.

7. W art. 13 dodaje się nowy ust. (6) o brzmieniu następującym:

„(6) Do członków organów kasy stosuje się odpowiednio przepisy ust. (1) i (2) art. 7 ustawy z dn. 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (D. U. R. P. Nr 35, poz. 294). Do orzekania w sprawach objętych tymi przepisami powołany jest właściwy terytorialnie związek komunalnych kas oszczędności, od którego decyzji służy zainteresowanemu w ciągu 14 dni odwołanie do władzy nadzorczej.“

**U z a s a d n i e n i e:** Poprawka normuje wypadek naruszenia przepisów o wybieralności oraz wskazuje władzę kompetentną do orzekania w tych sprawach.

8. Art. 26 otrzymuje następujące brzmienie:

„Zaciąganie pożyczek przez kasy oszczędności wymaga zgody organu stanowiącego związku założycielskiego oraz władzy nadzorczej“.

**U z a s a d n i e n i e:** Zaciąganie pożyczek przez komunalne kasy oszczędności stanowi w dużym stopniu o dalszym kształtowaniu się interesów kasy, a pośrednio zatem angażuje odpowiedzialność finansową związku założycielskiego. Jest słusznym, by w takich wypadkach odpowiadający w końcowym rachunku za kasę miał wpływ na zaciąganie przez kasę zobowiązań.

9. W art. 27 ust. (3) po słowach „Ministra Skarbu“ dodać:

„wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Przemysłu i Handlu“.

**U z a s a d n i e n i e:** Działalność komunalnych kas oszczędności jako lokalnych instytucji kredytowych posiada znaczenie dla różnych gałęzi życia gospodarczego. Prawo określenia przez Ministra Skarbu części wkładów, która ma być lokowana w papierach państwowych, może być wykorzystywane nie tylko w interesie bezpieczeństwa wkładów, dlatego przy jego wydawaniu powinny współdziałać także inne resorty gospodarcze.

10. Art. 43 ust. (2) otrzymują liczbę kolejną (3), zaś na miejscu ust. (1) wstawia się dwa nowe ustępy treści następującej:

„(1) Dyrekcja kasy oszczędności obowiązana jest najdalej w ciągu 3 miesięcy po upływie roku obrotowego sporządzić i przedstawić radzie kasy bilans na ostatni dzień roku, rachunek strat i zysków rozpatrzony uprzednio przez związek kas oszczędności (art. 79 ust. (2) p. 7) oraz dokładne pisemne sprawozdanie z



działalności kasy za rok ubiegły wraz z wnioskami komisji rewizyjnej. W ciągu następnego miesiąca rada kasy winna powziąć odpowiednią uchwałę i przedstawić ją w formie wniosku na najbliższym posiedzeniu organu stanowiącego związek założycielski, który ostatecznie sprawozdanie zatwierdza lub odmawia zatwierdzenia.

(2) W razie gdy organ stanowiący związku założycielskiego odmówi zatwierdzenia sprawozdania, dyrekcja kasy obowiązana jest niezwłocznie przesać odnośną uchwałę władzy nadzorczej, właściwej władzy nadzorczej nad związkiem samorządowym oraz związkowi komunalnych kas oszczędności.

**Uzasadnienie:** Organa stanowiące związków założycielskich przy dotychczasowym stanie prawnym pozbawione są możliwości wglądu w działalność i stan interesów kasy. Przyjmowanie przez ten organ sprawozdania kasy przedstawia interes przede wszystkim pod tym względem, że stanowi okazję przedyskutowania na szerokim forum polityki kasy, zapoznania kierownictwa kasy z postulatami reprezentacji ludności, omówienia zagadnień gospodarczych terenu, co poza tym może znakomicie przyczynić się do spopularyzowania kasy oszczędności wśród ludności.

11. Art. 47 ust. (1) otrzymuje brzmienie następujące:

„(1) Połączenie kas oszczędności w sposób

przewidziany w art. 46 p. 1 może nastąpić na skutek zarządzenia władzy nadzorczej ze względu na interes publiczny”.

**Uzasadnienie:** Poprawka zmierza do tego, by połączenie kas nie mogło być zarządzane przez władzę nadzorczą drogą nakazania założenia nowej kasy oszczędności, na którą przechodziłby majątek łączących się kas. Takie uprawnienie władz nadzorczych jest sprzeczne z zasadami samego prawa o k. k. o., które dla założenia kasy wymagają uchwały organu stanowiącego związek założycielski, a także z istotą samorządu. Pozostaje poza tym bez zmiany prawo tych władz do zarządzania połączenia kas w drodze przeniesienia całego majątku jednej kasy na drugą (art. 46 p. 1), jako w mniejszym stopniu naruszające istotne znamiona samorządu, a w połączeniu z prawem zatwierdzenia statutów kas oraz prawem nakazania likwidacji kasy stanowiące dostatecznie skuteczny instrument polityki w zakresie sieci terytorialnej k. k. o.

12. Art. 58 ust. (2) otrzymuje brzmienie następujące:

„(2) Wysokość wynagrodzenia likwidatorów określa organ, powołany do ich mianowania”.

**Uzasadnienie:** Rozporządzenie ustawodawcze przewiduje, że wynagrodzenie likwidatorów określa zawsze władza nadzorcza, niezależnie od tego, czy zostali oni powołani przez organ stanowiący związku założycielski, czy przez tę władzę (w wypad-



**TOPOLA NIEKŁAŃSKA**  
w 6 roku po posadzeniu pow. łuniniecki woj. poleskie.

## SZKÓLKI DRZEW I KRZEWÓW W NIEKŁANIU

były jedne z pierwszych, które produkcję swoją nastawiły w r. 1936 wyłącznie na potrzeby zadrzewień samorządowych. Toteż będą mogły rok rocznie dostarczać każdą ilość drzew i krzewów dla zadrzewiania dróg, osiedli i nieużytków samorządowych.

## ALEJE TOPOŁOWE I MODRZEWIOWE

to najpiękniejsza ozdoba krajobrazu drogowego. Niezależnie od tego stanowią one poważny majątek, którego eksploatacja po dojściu drzew do wieku rębnego stanowić będzie duży dochód dla Skarbu Państwa, bądź samorządu.

## ŻYWOPŁOTY ŚWIERKOWE I GRABOWE

z pośród wielu drzew i krzewów używanych na ten cel należą do najpiękniejszych i najtrwalszych. Oprócz tego świerk nadaje się znakomicie do zadrzewiania grupowego pasów i skarp drogowych.

## ZAKŁADY OSTROWIECKIE Sp. Akc.

ZARZĄD WARSZAWA I, PLAC NAPOLEONA Nr 9 TEL. 5-59-80.  
ADRES TELEGRAF. „OSTROWAGON - WARSZAWA“ SKRZYŃKA POCZTOWA 743.



ku gdy likwidacja kasy została zarządzona przez władzę nadzorczą). Poprawka zmierza do tego, by w wypadku gdy organ stanowiący związku założycielskiego powołuje likwidatorów, t. zn. gdy likwidacja kasy następuje z jego inicjatywy, on sam ustalał także wynagrodzenie likwidatorów.

13. W art. 71 ust. (2) otrzymuje następujące brzmienie:

„(2) Decyzje władzy nadzorczej w sprawach wymienionych w art. 7 ust. (1) i (3), art. 26, art. 47 ust. (1), art. 54 i art. 55 wymagają uprzedniego zasięgnięcia opinii właściwej bezpośredniej władzy nadzorczej nad związkami samorządowymi.

Po ustępie (3) dodaje się nowy ustęp oznaczony jako (4) treści następującej:

„(4) Wykonywanie praw władzy nadzorczej, przewidzianych w art. 7 ust. (1) i (3), art. 10 ust. (2), art. 18 ust. (2), art. 26, art. 30, art. 47 ust. (1), art. 54, art. 55, art. 72 ust. (1) i art. 91 ust. (2) może być przekazane tylko władzom nadzorczym nad związkami samorządowymi“.

U z a s a d n i e n i e :

1) Poprawka zmierza do tego, by decyzje władzy nadzorczej w sprawach, angażujących pośrednio odpowiedzialność finansową związków samorządowych były wydawane w oparciu o prawnie wymaganą opinię bezpośrednich władz nadzorczych nad związkami samorządowymi. Chodzi tu zatem o decyzje w sprawach: 1) zatwierdzania statutów kas, stanowiącego równocześnie zezwolenie lub zabronienie założenia kasy (art. 7 ust. (1)), 2) zezwalania na zaciąganie przez kasy pożyczek (art. 26), 3) zarządzenia połączenia kas, 4) zatwierdzania uchwał związków założycielskich o łączeniu się kas (art. 54), 5) zarządzenia likwidacji kasy i zatwierdzania uchwał organów stanowiących związków założycielskich w sprawie likwidacji kasy i zatwierdzania uchwał organów stanowiących związków założycielskich w sprawie likwidacji kasy.

2) Skreśla się dotychczasowy ust. (2) art. 71, który przewidywał możliwość ustanowienia przy normalnych organach kasy i na jej koszt komisarza rządowego. Przy szerokich prerogatywach nadzoru instytucja ta jest zupełnie zbędna.

3) Poprawka objęta ust. (4), łącznie z poprawką w pkt. 1) stanowi logiczną całość. W myśl przepisów rozporządzenia w zasadzie nadzór nad kasami wykonuje Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych; ten ostatni działa tu jako naczelny organ nadzoru nad związkami samorządowymi. Przekazanie kompetencji innym organom nie może być skierowane przeciw udziałowi władz nadzorczych nad samorządem w wykonywaniu nadzoru nad kasami. Dlatego przekazanie to w określonych wypadkach powinno być dokonywane tylko na rzecz organów nadzoru nad związkami samorządowymi.

14. W art. 72 dodaje się ust. (3) treści następującej:

„(3) Tymczasowy zarząd nie może jednak podejmować czynności, o których mowa w art. 11 ust. (2) lit. e) i h) z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w art. 28 ust. (2)“.

U z a s a d n i e n i e : Dotychczasowe brzmienie art. 72 daje tymczasowemu zarządowi kasy wszystkie prerogatywy normalnych organów kasy. Jako tymczasowy zarząd powinien jednak być pozbawiony możliwości wykonywania czynności, mogących trwale zażywać na interesach kasy. Dlatego poprawka wyłącza z kompetencji tymczasowego zarządu sprawy zbycia, obciążenia i nabycia nieruchomości oraz prawo wydawania przepisów dyscyplinarnych, służbowych, emerytalnych, uposażeniowych jak i w zakresie innych ubezpieczeń.

15. Art. 79 ust. (1) otrzymuje następujące brzmienie:

„(1) Związki komunalnych kas oszczędności są osobami prawa publicznego; członkami związku są z mocy samego prawa wszystkie komunalne kasy oszczędności“.

Ustępy (2) i (3) oznacza się jako (5) i (6), a wstawia się nowe ustępy (2), (3) i (4) o brzmieniu następującym:

„(2) Związki kas oszczędności, działające pod nadzorem Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, powołane są do kontroli działalności kas.

W szczególności do zakresu działania związków należy:

1) wykonywanie bezpośredniego nadzoru nad kasami w granicach przepisów rozporządzenia niniejszego i zlecenia władzy nadzorczej;

2) przeprowadzanie rewizyj i inspekcji z prawem udziału delegata związku w posiedzeniach organów kasy;

3) określanie norm korzyści (odsetek, prowizji), pobieranych przez kasy;

4) uchylanie uchwał i decyzji organów kas, sprzecznych z prawem, statutem kasy lub innymi przepisami, wydanymi na podstawie niniejszego rozporządzenia oraz zawieszanie uchwał i decyzji, szkodliwych dla interesów kasy, w ciągu 2 tygodni od daty powzięcia o nich wiadomości. Zawieszane uchwały i decyzje stają się ważne przez powtórne powzięcie ich w ciągu następujących 30 dni;

5) wydawanie dla zrzeszonych kas wiążących instrukcyj w zakresie prowadzenia księgowości i sporządzania bilansów, rachunków strat i zysków;

6) zatwierdzanie regulaminów rady kasy, jej komisyj oraz dyrekcji, etatu stanowisk służbowych, przepisów służbowych, uposażeniowych, emerytalnych i dyscyplinarnych dla pracowników kas;

7) prawo czynienia zmian w rachunku strat i zysków kasy;

8) inne sprawy, zleczone związkom przez władzę nadzorczą na mocy przepisów rozporządzenia niniejszego.

(3) Zakres działania, wymieniony w p. 3, 4, 5, 6, 7 ust. (2), wykonywany jest przez kolegium zarządu związku.

(4) Od decyzji związków w sprawach wy-



mienionych w ust. (2) p. 4, 6 i 7 służy kasom prawo odwołania się w ciągu 14 dni do władzy nadzorczej“.

**Uzasadnienie:** Kompetencje związków k. k. o. w rozporządzeniu ustawodawczym są określone w sposób zbyt ogólny (art. 79 ust. (1)), co pozostawia zbyt duże dowolności przy rozwijaniu ich w rozporządzeniach wykonawczych, a następnie i w praktycznym stosowaniu. Projektowana poprawka zmierza do sprecyzowania i w pewnym stopniu ograniczenia zakresu działania związków w zakresie nadzoru nad kasami.

16. Art. 81 ust. (1) otrzymuje następujące brzmienie:

„(1) Walne zgromadzenie składa się z delegatów, wysyłanych przez każdą z kas oszczędności, należących terytorialnie do danego związ-

ku, w ilości 2 osób, w czym jedna wybierana jest przez radę kasy, druga przez dyrekcję kasy, działającą kolegialnie“.

**Uzasadnienie:** Skład walnego zgromadzenia związku kas, którego zakres działania posiada tak doniosłe znaczenie dla działalności, powinien oprócz się na równowadze przedstawicieli organu stanowiącego kasy, reprezentującego właściwy czynnik obywatelski w organizacji kas, i przedstawicieli czynnika fachowo - zawodowego kas, jakim w dużej mierze jest dyrekcja. Rozporządzenie ustawodawcze ogólnie określiło, że kasy wysyłają delegatów w ilości od jednej do czterech osób. Statut związku K. K. O. wyjaśniał bliżej, że zależy to od sumy wkładów oszczędnościowych. Przy instytucjach tego typu jak k. k. o. różniczkowanie udziału w walnym zgromadzeniu związku k. k. o. według posiadanych wkładów oszczędnościowych nie jest uzasadnione“.

## Sprawy bieżące

### ZAKOŃCZENIE PRAC NAD BUDŻETEM PAŃSTWA.

Plenum Sejmu w dniu 27 lutego rb. przyjęło ustawę skarbową wraz z preliminarzem budżetowym na rok 1939/40. Ponadto uchwalono szereg rezolucji, m. in. rezolucję komisijną w sprawie uwzględnienia budownictwa szkolnego przy inwestycjach oraz rezolucję pos. Erdmana w sprawie zaniechania nakładania nowych obowiązków na związki samorządowe bez udostępnienia im nowych dochodów (tekst rezolucji podaliśmy w poprzednim Nr „Samorządu“), rezolucję pos. Dudkiewicza w sprawie podjęcia planowej akcji przeciwdziałającej kryzysowi szkolnemu i w sprawie przesunięcia części kredytów inwestycyjnych na rzecz szkolnictwa oraz pos. Milewskiego w sprawie ułożenia wielkiego planu oświatowego, z ustaleniem kolejności wykonania zadań i wskazania potrzebnych do wykonania tych zadań środków.

### KOMISJE NADZORU RYNKU MIĘSNEGO.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 14 lutego 1939 r., wydanym w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Spraw Wewnętrznych o komisjach nadzorczych nad obrotem zwierzętami gospodarskimi i drobiem, nad hurtowym obrotem mięsem oraz organizacją targowisk (DURP Nr 14, poz. 88) dla współdziałania z władzami państwowymi w wykonywaniu nadzoru nad przebiegiem i organizacją obrotu artykułami, objętymi rozporz. Prezydenta Rzplitej z dnia 27.X.1933 r. (DURP Nr 102, poz. 678 z 1938 r.) oraz nad organizacją targowisk powołuje się do życia komisje nadzoru rynku mięsnego: główną, okręgową i lokalne.

W skład głównej komisji wchodzi m. in. dwaj przedstawiciele samorządu terytorialnego, powołani przez Ministra Rolnictwa i R. R. w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Spraw Wewnętrznych; w skład okręgowej komisji—dwaj przedstawiciele wojew. zw. samorządowego względnie wo-

jewódzkich organów kolegialnych; w skład lokalnej komisji — dwaj przedstawiciele związków samorz. terytor., z których jeden ma być przedstawicielem gminy właściwej dla siedziby komisji.

Koszty działalności komisji mają być pokrywane z części opłat targowych, którą oznaczy Minister Spraw Wewnętrznych.

### ZMIANA GRANIC POW. GARWOLIŃSKIEGO (WOJ. WARSZAWSKIE).

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 lutego 1939 r. o zmianie granic powiatu garwolińskiego w wojew. warszawskim (DURP Nr 14, poz. 82) włączono do pow. garwolińskiego gminę Irena, należącą od 1.IV.1939 r. w myśl ustawy z dn. 9.IV.1938 roku do woj. warszawskiego.

### ZMIANA GRANIC POW. KIELECKIEGO, RADOMSKIEGO I IŁŻECKIEGO (WOJ. KIELECKIE).

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 17 lutego 1939 r. o zmianie granic powiatów: iłżeckiego, kieleckiego i radomskiego w woj. kieleckim (DURP Nr 14, poz. 83) włączono gminę miejską Skarżysko-Kamienna i wiejską Bliżyn do powiatu kieleckiego, gminę miejską Szydłowiec i wiejską Szydłowiec bez gromady Skarżysko Książęce — do powiatu radomskiego, zaś gromadę Skarżysko Książęce do gminy wiejskiej Skarżysko Kościelne pow. iłżeckiego.

### ZMIANA GRANIC GMIN WIEJSKICH RZEŻUŚNIA I SZRENIAWA W POW. MIECHOWSKIM (WOJ. KIELECKIE).

Rozporządzeniem Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 15 lutego 1939 r. (DURP Nr 15, poz. 90) włączono gromadę Brzozówka z gminy wiejskiej Rzeżuśnia pow. miechowskiego i włączono do gminy wiejskiej Szreniawa w tymże powiecie.



#### ZMIANA GRANIC NIEKTÓRYCH GMIN W POW. ŻNIŃSKIM (WOJ. POZNAŃSKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25 lutego 1939 r. (DURP Nr 15, poz. 91) dokonano zmiany granic gminy Gąsowa na rzecz gminy wiejskiej Żnin - Zachód (część gromady Biskupin przyłączono do gromady Jaroszewo), na rzecz gminy Żnin - Wschód (część gromady Wenecja przyłączono do gromady Białóżewin) oraz gminy wiejskiej Żnin - Wschód na rzecz gm. Gąsowa (część gromady Annowo włączono do gromady Piastowo) i gminy Żnin - Zachód (część gromady Białóżewin włączono do gromady Bożejewice, a część do gromady Gogółkowo). Ponadto wyłączono szereg parcel z gminy miejskiej Janowiec Wielkopolski i przyłączono do gromady Posługowo gminy wiejskiej Janowiec, zaś z gromady Włoszanowo tejże gminy przyłączono niektóre parcele do gminy miejskiej Janowiec Wielkopolski.

#### PROJEKT NOWEGO DŁUGOTERMINOWEGO KREDYTU ROLNEGO.

Wniesiony został przez Rząd do Izb Ustawodawczych projekt ustawy o pomocy Skarbu Państwa przy niektórych długoterminowych pożyczkach w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego. Projekt ten wiąże się z zapowiedzianą emisją 4½% listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego serii II w wysokości 50 milionów zł w celu uruchomienia długoterminowych kredytów (25 lat) na spłaty rodzinne, na kupno gruntu z parcelacji oraz na inne cele, wynikające z potrzeb gospodarstw włościańskich. Annuitet od powyższych kredytów będzie wynosił 7,72% plus strata na kursie. Pomoc Skarbu Państwa polegać będzie na dopłacie w tej wysokości, by obsługa pożyczki wynosiła 5%. Ponadto projekt ustawy uprawnia Ministra Skarbu do pokrywania różnicy kursowej powstałej przy realizacji listów w całości lub części. Obecnie zamierza się zapewnić kredytobiorcom kurs realizacyjny 90 za 100. W celu ustalenia równego annuitetu dla wszystkich pożyczek, udzielonych w listach zastawnych P. B. R., projekt przewiduje również odpowiednie dopłaty Skarbu za dłużników, którzy otrzymali pożyczki w listach zastawnych emitowanych przed 1.1.1933 oraz w 4½% listach zastawnych I serii, w obu wypadkach gdy chodzi o nieruchomości do 100 ha. Obciążenie Skarbu z tytułu dopłaty wyniesie 2786 tys. zł oraz jednorazowa dopłata do kursu od całej nowej emisji, pokrywająca różnicę między kursem realizacyjnym (86), a kursem przy którym dłużnik otrzymuje kredyt (90) — 2 mil. zł.

#### PROJEKT USTAWY O POPIERANIU MELIORACJI WODNYCH.

Rządowy projekt ustawy o popieraniu melioracji wodnych dla potrzeb rolnictwa (druk sejmowy Nr 85) stanowi skodyfikowanie licznych przepisów, regulujących finansową i techniczną pomoc Państwa dla akcji melioracyjnej wszelkiego rodzaju, przy równoczesnym wprowadzeniu szeregu merytorycznych zmian.

Ogólnie pomoc Państwa polega na udzielaniu pomocy technicznej (przeprowadzanie ekspertyz, dostarczanie planów technicznych, kierownictwo i nadzór techniczny przy robotach wykonawczych i konserwacyjnych) przyznawaniu bezzwrotnych zasiłków, w szczególności pokrywaniu udziału Państwa w publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnych oraz na udzielaniu pomocy kredytowej.

Dla finansowania melioracji wodnych powołany jest Fundusz Melioracyjny zarządzany przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych. Na fundusz ten składa się saldo dotychczasowego Państwowego Funduszu Melioracyjnego, saldo pożyczkowego funduszu Tymcz. Wydz. Samorz. we Lwowie na cele melioracyjne, dotacje Skarbu i przelewy z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

Udział Skarbu Państwa w kosztach melioracji podstawowych, podejmowanych przez publiczne przedsiębiorstwa melioracyjne wynosić będzie — zależnie od zdolności finansowej związków samorządowych, oraz korzyści osiągniętych przez zainteresowanych — do 70% przy zabudowie potoków górskich wraz z zalesieniem stoków; do 50% — przy obwałowaniu i regulacji wód płynących; do 50% — przy wykonywaniu głównych kanałów i rowów odwadniających i nawadniających; do 60% — przy budowie zbiorników wody do celów melioracyjnych.

O pokryciu udziału kosztów melioracyjnych przez związki samorządowe decyduje samorząd wojewódzki, a na obszarach, gdzie nie jest zorganizowany, wojewoda przy współudziale wydziału wojewódzkiego z głosem stanowczym.

Projekt wprowadza możliwość sporządzenia przez władzę wodną prowizorycznego rozkładu ciężarów w zastępstwie przyszłej spółki wodnej celem umożliwienia ich ściągania, jeżeli rozpoczęcie robót nastąpiło z przyczyn uzasadnionych interesem publicznym przed zawiązaniem przewidzianej spółki wodnej.

Wprowadzono również możliwość częściowego przekazywania wykonanych robót do konserwacji samorządom lub spółkom wodnym celem odciążenia Państwa od ponoszenia wydatków konserwacyjnych. Przy dotychczas istniejącym bowiem stanie rzeczy w myśl obowiązujących przepisów prawnych przekazywano spółkom do konserwacji dopiero całość wykonanych robót.

Konserwacja dokonanych robót i urządzeń konserwacyjnych należy z zasady do samorządów i spółek wodnych. W wypadkach szczególnych jednak Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może przyznawać zasiłek na czas określony — koszty konserwacji robót i urządzeń w wysokości nie wyższej niż to wynikać będzie z procentowego udziału w kosztach budowy.

Dotychczas poszczególne ustawy krajowe (dotyczy to województw południowych) obciążały kosztami konserwacyjnymi Państwo, przewidując niejednokrotnie 50% pokrycia tych kosztów przez Państwo. W poszczególnych ustawach obowiązywał dotychczas nadto przepis, iż wysokość wydatków konserwacyjnych oblicza się według przecięcia poniesionych na ten cel wydatków w ostatnich 3 latach.



Nawiązując do postanowień ustawy z dnia 26 marca 1935 r. o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 204), projekt ustawy przewiduje również możliwość spłaty udziału samorządów i interesowanych świadczeniami w naturze. Projekt przewiduje również możliwość spłacania udziałów w kosztach melioracji podstawowych przez większą własność w postaci przejmowania przez Państwo części meliorowanych gruntów. Ma to na celu z jednej strony ułatwić jednostkom spłatę ich zobowiązań, a z drugiej przyspieszyć akcję melioracyjną przez stworzenie racjonalnych podstaw finansowych tej akcji.

W rozdziale obejmującym postanowienia, dotyczące popierania melioracji półpodstawowych i szczegółowych na terenach nieobjętych przebudową ustroju rolnego, wprowadza się możliwość subsydiowania tych robót oraz wznawia się udzielanie na nie kredytu. Unormowanie pomocy Państwa w tym dziale pozostawiono rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych ze względu na konieczność daleko posuniętego zróżniczkowania rodzaju pomocy w tym dziale w zależności od warunków poszczególnych dzielnic Polski.

Przepisy, dotyczące melioracji na terenach, objętych przebudową ustroju rolnego, są w zasadzie identyczne z dotychczasowymi poza nieznacznymi zmianami, uzasadnionymi szczególnymi względami praktycznymi. Do nich zaliczyć należy przekazanie spraw wymienionych w art. 22 projektu — staroście.

Projekt przyjmuje zasadę wykonywania robót melioracyjnych w związku z pracami agrarnymi wyłącznie siłami zainteresowanej ludności.

Nadto projekt określa ulgi dla właścicieli gruntów zmeliorowanych, którzy dokonali tych inwestycji rolnych bez pomocy finansowej Państwa i związków samorządowych.

#### UDZIAŁ ZWIĄZKÓW SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WE WPLYWACH PODATKU OBROTOWEGO.

W sprawie powyższej Ministerstwo Skarbu zastosowało do wszystkich izb skarbowych, Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego (Wydział Skarbowy) oraz do wszystkich urzędów skarbowych okólnik Nr 85 z dnia 10 lutego 1939 r. (Dz. Urzędowy Ministerstwa Skarbu Nr 4, poz. 85) treści następującej:

„W myśl postanowień art. 12 i 15 ust. 1 ustawy z dnia 4 maja 1938 r. o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 292) związku samorządu terytorialnego z dniem 1 stycznia 1939 r., otrzymują udział w wysokości:

a) 17% we wpływach państwowego podatku przemysłowego od obrotu za lata podatkowe do roku 1938 włącznie,

b) 15,5% we wpływach podatku obrotowego, tj. za lata podatkowe od roku 1939 począwszy.

W związku z tym Ministerstwo Skarbu, zmieniając częściowo postanowienia okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 15 marca 1937 L. D. III. 2501/4/37 (Dz. U. M. S. Nr 8, poz. 241) zarządza co następuje:

Kasy urzędów skarbowych mają w bieżącym

okresie budżetowym oraz w okresie 1939/40 zapisywać:

a) gotówkowe wpłaty państwowego podatku przemysłowego od obrotu za lata podatkowe do 1938 r. włącznie — w przedziałce 1 dziennika specjalnego Nr 1,

b) gotówkowe zaliczki na państwowy podatek przemysłowy od obrotu za lata podatkowe do 1938 r. włącznie — w przedziałce 2 dziennika specjalnego Nr 1, wpisując w nagłówku przedziałki „zaliczka do 1938“,

c) gotówkowe zaliczki na podatek obrotowy za lata podatkowe od 1939 roku począwszy w przedziałce 3 tegoż dziennika.

Gotówkowe wpływy scalonego państwowego podatku przemysłowego od obrotu i zaliczek na ten podatek jak i na scalony podatek obrotowy za lata podatkowe od 1939 r. począwszy — zapisują Kasy do tych samych przedziałek, do których wpisuje się podatek przemysłowy od obrotu niescalony jak i zaliczki na ten podatek oraz na podatek obrotowy, przy czym w nagłówku odnośnego pokwitowania (a tym samym i w jego odbitce oraz dzienniku) wpisują wyraz „Scalony“ ponad wyrazem „Pokwitowanie“.

W dzienniku specjalnym Nr 1 wyprowadza się osobno sumy podatku przemysłowego od obrotu za lata podatkowe do roku 1938 oraz zaliczek na tenże podatek jak i na podatek obrotowy oraz osobno sumy scalonego podatku przemysłowego od obrotu, zaliczek na ten podatek oraz na scalony podatek obrotowy.

W dzienniku specjalnym Nr 2 otwierają kasy osobne przedziałki dla wpływów zaliczek na podatek obrotowy za lata od 1939 r. począwszy oraz osobne przedziałki dla wpływów zaliczek na scalony podatek obrotowy. Celem uzyskania potrzebnej ilości przedziałek dziennik specjalny Nr 2 należy założyć zgodnie ze wskazówkami podanymi w punkcie 7 okólnika Ministerstwa Skarbu z dn. 11 lutego 1938 r. L. D. III. 1776/4/38 (Dz. U. M. S. Nr 5, poz. 124).

W odchyleniu od powyżej ustalonego trybu postępowania kasy urzędów skarbowych okręgu Izby Skarbowej Grodzkiej w Warszawie wykazują wpływy zaliczek na podatek obrotowy za lata podatkowe od 1939 r. oraz wpływy zaliczek na scalony podatek obrotowy za lata podatkowe od 1939 r. w osobnych przedziałkach sumariusza. Celem umożliwienia należytego rozdziału wpłat w sumariuszu pokwitowania oraz odbitki tychże winny zawierać oprócz dokładnego tytułu wpłaty, podział wpłaconej sumy według lat podatkowych.

W sprawozdaniach miesięcznych i rocznych (wzór Nr 34 i 35) wpływy podatku obrotowego oraz zaliczek na ten podatek należy wykazywać z podziałem na wpływy podatku oraz zaliczek za lata podatkowe do 1938 r. włącznie i za lata podatkowe od 1939 r. włącznie“.

#### KUMULACJA SŁUŻBY PUBLICZNEJ Z WOLNYMI ZAWODAMI W BUDOWNICTWIE I MIERNICTWIE.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało w sprawie powyższej okólnik Nr 9 z dnia 17 lu-



tego 1939 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 4, poz. 22) skierowany do pp. wojewodów (z wyjątkiem śląskiego), Komisarza Rządu na m. st. Warszawę, przewodniczących wydziałów powiatowych, prezydentów miast i przewodniczących komisji regionalnych planów zabudowania treści następującej:

„Doszło do wiadomości Ministerstwa, że niektóre osoby, znajdujące się na stanowiskach w administracji rządowej i w samorządzie terytorialnym i powołane z tego tytułu do wykonywania czynności urzędowych, określonych w przepisach rozporządzenia o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli, uprawiają wolny zawód, jako wykonawcy projektów (planów) budowlanych oraz kierownicy robót budowlanych lub jako mierniczowie przysięgli, nawet pomimo braku zgody władzy przełożonej, a nadto nie wyłączając się przy załatwianiu urzędowym tych spraw, w których uczestniczyli, wykonywując wolny zawód.

Przytoczony stan rzeczy należy uznać za niedopuszczalny, m. in. ze względu na konieczność uniknięcia nawet pozorów stronniczości oraz ze względu na stwarzanie nierównych warunków pracy w wymienionych zawodach.

W związku z powyższym Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oznajmia, iż należy przestrzegać następujących zasad:

a) osobom zajmującym z tytułu nominacji lub umowy służbowej stanowiska w omawianym dziale administracji publicznej należy oględnie i to dla każdej pracy oddzielnie, udzielać zezwoleń na wykonywanie zawodu projektodawcy i kierownika robót budowlanych lub mierniczego przysięgłego, kierując się wskazaniem okólnika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr 42 z dnia 26 marca 1934 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 8, poz. 74) oraz odmawiać zezwoleń w przypadkach, gdy chodzi o pracę, która następnie może podlegać ocenie ubiegającego się o zezwolenie, jako urzędnika;

b) do wspomnianych osób, które wykonywują wolny zawód wbrew obowiązującemu zakazowi wynikającemu z ustawy, statutu lub umowy, należy stosować odpowiednio rygory;

c) w każdym razie nie należy dopuszczać do naruszenia przepisu art. 7 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym o wyłączeniu urzędników przy załatwianiu spraw w urzędzie.

Nadto Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zwraca uwagę na potrzebę i możliwość wprowadzenia odpowiedniego zakazu do statutu lub umowy, regulujących stosunki służbowe w samorządzie terytorialnym, w razie gdy stosownie do istniejącego stanu rzeczy wykonywanie przez urzędników wolnego zawodu w budownictwie i miernictwie nie jest uzależnione od zgody władzy przełożonej“.

#### O PODNIESIENIU WYGLĄDU OSIEDLI.

W sprawie powyższej Minister Spraw Wewnętrznych wystosował do p.p. wojewodów i Komisarza Rządu na m. st. Warszawę okólnik Nr 8 z dnia 13 lutego 1939 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 4, poz. 21) treści następującej:

„Przypominając zarządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, wydane w latach ubiegłych, a obowiązujące nadal w sprawie podniesienia wyglądu osiedli i ich stanu sanitarnego polecam P. Wojewodzie (P. Komisarzowi Rządu na m. st. Warszawę) w bieżącym roku zwrócić uwagę przede wszystkim na następujące okoliczności:

1) Wygląd domów w osiedlach, zwłaszcza w miastach winien być doprowadzony do stanu, odpowiadającego przepisom budowlanym przy zastosowaniu postanowień art. 377 i 380 Prawa Budowlanego.

2) Dla przeprowadzenia akcji uporządkowania anten w oparciu się na przepisie art. 388 ust. (2) Prawa Budowlanego naznaczony jest ostateczny termin do dn. 1 lipca 1939 r.

W międzyczasie władze administracji ogólnej winny dopilnować uporządkowania anten tam, gdzie z punktu widzenia technicznego będzie to możliwe.

3) W wielu miejscowościach ogrodzenia nie odpowiadają przepisom rozporządzeń Ministra Spraw Wewnętrznych, wydanych w r. 1938. Należy przeto ogrodzenia te doprowadzić do stanu zgodnego z wymaganiami rozporządzeń z dnia 16 marca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 182) i z dn. 30 czerwca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 45, poz. 373).

Ze względu na poczynione doświadczenia i warunki ekonomiczne życia w osiedlach wiejskich polecam stosować w porównaniu z wydanymi w roku ubiegłym zarządzeniami następujące ulgi:

a) bielenie względnie malowanie płotów na wsi z powodu konieczności doprowadzenia do porządku wielu jeszcze płotów przenosi się na lata następne.

Co do ogrodzeń w miastach obowiązują wydane dotychczas zarządzenia.

b) stosowanie drutu kolczastego przy budowie ogrodzeń przy drogach publicznych można dopuszczać tylko w razie, gdy nie będzie to narażać na niebezpieczeństwo życia i zdrowia ludzi oraz zwierząt domowych.

4) Ulice, place, jezdnie, parki, plantacje i targowiska winny być doprowadzone do porządku pod względem sanitarnym. Również baczna należy zwrócić uwagę na stan sanitarny obejść przy zabudowaniach zarówno w miastach jak i w osiedlach wiejskich.

5) Od osób, które w ubiegłym roku uskuteczniły nakazane przez władze roboty nie należy żądać w bieżącym roku dokonywania dalszych remontów prócz tych, które z uwagi na bezpieczeństwo publiczne okażą się nieodzowne.

Natomiast należy szczególną zwrócić uwagę na osoby, które wskazanych przez władze w roku ubiegłym robót nie wykonały i pociągać je w pierwszym rzędzie do wykonania tych robót.

6) Akcja ta ma być ciągła a nie dorywcza, należy ją prowadzić systematycznie i planowo, ma ona iść poza dzielnice o charakterze reprezentacyjnym oraz główne szlaki i dotrzeć w głąb osiedli, do ich krańców, zazwyczaj jeszcze bardziej potrzebujących uporządkowania.

Pan Wojewoda (P. Komisarz Rządu na m. st. Warszawę) zechce wydać bezzwłocznie zarządzenia przede wszystkim we wskazanym kierunku, bacząc



by dotyczące władze wyznaczały odpowiednie terminy do wykonania nakazanych robót przy określaniu ich kolejności.

#### PIERWSZY KURS „PRZODOWNIC ZDROWIA“.

W Olkuszu (woj. kieleckie) został zakończony dwutygodniowy kurs „Przodownik zdrowia“ zorganizowany dla wsi powiatu olkuskiego z inicjatywy kierownika miejscowego ośrodka zdrowia. Kurs odbyło 30 słuchaczek wydelegowanych przez koła gospodyń wiejskich całego powiatu. Szkolenie przeprowadzali prawie wszyscy lekarze z Olkusza oraz instruktorzy PCK i LOPP. Program kursu obejmował dziedzinę higieny osobistej, niemowlęcia, kobiety, chaty, chorób społecznych i zakaźnych.

#### DOKSZTAŁCANIE RZEMIEŚLNIKÓW WIEJSKICH.

W Łużnej, pow. gorlicki (woj. Krakowskie) zorganizowano 2-miesięczny kurs dokształcający dla 60 bezrobotnych rzemieślników wiejskich, przeważnie z działu budowlanego. Zajęcia na kursie odbywają się codziennie przez 4 do 5 godz. Wykładowcy przyjeżdżają z Gorlic i Glinika Mariampolskiego. Po ukończeniu kursu uczestnicy przystąpią do egzaminu czeladniczego. Kurs ten niewątpliwie przyczyni się do zmniejszenia bezrobocia wśród rzemieślników wiejskich nie posiadających wiadomości teoretycznych ani ustawowych kwalifikacji w formie świadectw potrzebnych do uzyskania pracy.

#### ZJAZD CENTRALNEGO ZWIĄZKU MŁODEJ WSI.

W dniach 19 i 20 lutego odbywały się w Warszawie obrady Zjazdu Centralnego Związku Młodej Wsi, na który przybyli przedstawiciele władz państwowych z p. min. Juliuszem Poniatowskim na czele, przedstawiciele organizacji kulturalno - oświatowych i gospodarczych oraz związków zaprzyjaźnionych z C. Z. M. W.

Po raz pierwszy wzięli udział w obradach przedstawiciele Wołyńskiego Związku Młodzieży Wiejskiej (w liczbie 30 osób), który w dniu 29 stycznia br. uchwalił na swym Zjeździe zjednoczenie się z C. Z. M. W. Przybyły też na Zjazd dwie grupy słuchaczy z Uniwersytetu Wiejskiego w żernej i w Głuchowie.

Dłuższe przemówienie powitalne wygłosił p. minister Poniatowski, podkreślając doniosłość prac Związku dla wychowania młodego pokolenia chłopskiego na dobrych i pożytecznych obywateli Państwa oraz wyrażając przekonanie, że „warstwa chłopska ma prawo rzec, iż rzetelnie przyjmuje na swe barki pełną współodpowiedzialność za losy Rzeczypospolitej“.

Zjazd witali poza tym: Wacław Sieroszewski, Prezes C. T. O. i K. R. — Malski, Przew. C. O. K. G. W. — Apolonia Księżopolska, w imieniu „Społem“ — dyr. Dippel, spółdzielczości rolniczej — p. Witwicki, Z. H. P. — p. Józef Sosnowski, O. M. P. — p. Piotr Giedrys, Z. N. P. — Prezes Nowicki, Legionu Młodzieży Polskiej — p. Mrozowicki, Związku Młodej Techniki — p. Wł. Zakrzewski. W imieniu Woł. Zw.

Skuteczność wydanych zarządzeń i postępy prac w kierunku podniesienia wyglądu i stanu sanitarnego osiedli śledzić i sprawdzać będę osobiście“.

Młodzieży Wiejskiej zasadnicze przemówienie wygłosił p. Banach. W Zjeździe uczestniczyli: gen. Paślowski, posłowie: Mazurkiewicz, Piech, Piotrowski, Wnuk, Lechnicki, sen. Przedpełski, oraz pierwszy prezes „Siewu“ Piotr Olewiński.

Po przemówieniach powitalnych sprawozdanie z działalności odczytał kierownik C. Z. M. W. p. Pietrzyk. Referat ideowy p. t. „Problem młodzieży w Polsce“ wygłosił prezes C. Z. M. W. St. Gierat, wskazując, że zasadę wychowawczą młodej wsi stanowi myśl: dobro Państwa prawem najwyższym.

W drugim dniu obrad Zjazdu uchwalono uroczyste połączenie z Wołyńskim Związkiem Młodej Wsi. Następnie Zjazd uchwalił szereg wniosków i rezolucji, z których podajemy najważniejsze.

*W zakresie oświaty:* „Zjazd C. Z. M. W. domaga się urzeczywistnienia w pełni nauczania powszechnego opartego na 7-mio kl. szkole powszechnej i jego bezpłatności oraz tworzenia przedszkoli publicznych i stwarzania takich warunków, w których dzieci chłopskie będą miały rzeczywiste dostępy do szkół średnich i wyższych. Trzeba umieszczać szkoły średnie i licea na wsi, a w miastach organizować bursy dla młodzieży chłopskiej, fundować stypendia i obniżyć opłaty szkolne. Dla pozostających na wsi stworzyć należy obowiązkowe dokształcanie do lat 18 oraz zorganizować publiczną oświatę dorosłych w postaci bibliotek publicznych, uniwersytetów wiejskich, domów społecznych, kin, teatrów, a samorząd i Państwo winno popierać organizacje chłopskie kulturalno - oświatowe i gospodarcze“.

„Jedną z ważniejszych przeszkód uniemożliwiających podniesienie życia wsi na wyższy poziom zarówno pod względem kulturalnym, jak i gospodarczym i zdrowotnym jest brak chłopskiej młodzieży z wyższym wykształceniem, któraby miała zrozumienie i ambicję pracy na wsi“.

„Rozwiązanie tego zagadnienia widzimy: 1) w poprawie sytuacji gospodarczej chłopów, 2) w budzeniu zrozumienia wśród chłopów potrzeby własnej inteligencji“.

„Organizacje społeczne i gospodarcze powinny dołożyć starań, aby umożliwić chłopskiej młodzieży dostęp do szkół średnich i wyższych. Zwiększenie wpływu chłopów do wyższych uczelni ułatwi odżydzenie wolnych zawodów i placówek gospodarczych, gdyż młodzież chłopska nie mając nadmiernych wymagań życiowych potrafi skutecznie zwalczyć konkurencję żydowską“.

*W sprawie organizacji rolnictwa:* „Zjazd C. Z. M. W. stwierdza, że na terenie organizacji kółek rolniczych, należy poprzeć jak najsilniej dążenia C. T. O. i K. R. zmierzające do scalenia organizacji rolniczych dzielnicowych, tj. kółek rolniczych, kół gospodyń wiejskich oraz spółdzielni i organizacji specjalnych w jedno potężne Polskie Towarzystwo Rolnicze“.

W sprawie *nowych warsztatów pracy* Zjazd



powziął następującą rezolucję: „Biorąc pod uwagę obecny stan przeludnienia wsi i rolnictwa oraz bezrobocie dorosłej młodzieży wiejskiej, Zjazd domaga się organizacji warsztatów pracy dla młodzieży wiejskiej“.

W kwestii *parcelacji*: „Zjazd stwierdza, że tzw. dzika parcelacja jest marnowaniem zapasów ziemi i domaga się jej likwidacji. Parcelację powinno przeprowadzać Państwo“.

W sprawie *spółdzielczości* Zjazd wystąpił przeciw sporom wewnętrznym „utrudniającym prace ideowo - wychowawcze w zakresie spółdzielczości na wsi“. Zjazd określił szeroki program prac w dziedzinie propagandy spółdzielczości, apelując zarazem do organizacji spółdzielczych o poparcie materialne dla tej sprawy.

Doceniając znaczenie zagadnienia *obrony kraju* i przyciągnięcia do prac obronnych już w czasie pokoju szerokich rzesz młodzieży wiejskiej, Zjazd po-

wziął obszerną uchwałę, domagając się m. in. „aby Państwowy Urząd W. F. i P. W. współpracował z organizacjami młodzieży wiejskiej nie ograniczając się do jednej organizacji. Współpraca ta winna wyrażać się w dbałości o kulturę fizyczną młodzieży wiejskiej mającą podstawowe znaczenie dla obronności Państwa“.

W sprawie *zdrowia na wsi* Zjazd uchwalił następujący wniosek: „Walny Zjazd domaga się tworzenia przy każdej gminie wiejskiej ośrodka zdrowia, wyposażonego w niezbędne środki i pomoc lekarską“.

„Zjazd C. Z. M. W. uważa za palącą sprawę organizowanie dziecińców na wsi. Sekcje Koleżanek i Kola Gospodyń Wiejskich winny się o to jak najusilniej troszczyć“.

Po przyjęciu wspomnianych wyżej uchwał i po dokonaniu wyboru nowych władz Zjazd zakończył swoje obrady.

## Wiadomości gospodarcze

### KURSY WALUT.

(Notowania z dn. 3.III 1939 r.)  
1 dol. St. Zjedn. — 5.30 zł.  
100 frank. szwajc. — 120,65 zł.  
1 funt. szterl. — 24.88 zł.  
100 frank. franc. — 14.08 zł.

### CENY ZBOŻA.

W dn. 3.III. 1939 r. Warszawa. (Cena za 100 kg.)  
Zyto 14.25 — 14.75 zł.  
Pszenica 20.50 — 22.75 zł.  
Jęczmień 17.75 — 18.00 zł.  
Owies 14.50 — 15.00 zł.

## Poradnik samorządowy

1. *Pytanie*: Jeden z zarządów gminnych zapytuje:

W wyniku wyborów do rady gminnej zostali wybrani na radnych, zależnie od liczby otrzymanych głosów w kolejnym porządku: A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L.

Na zastępców radnych wybrani zostali według dalszej kolejności uzyskanych głosów: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l.

Spśród radnych — radni D, G i K mają szanse wyboru na ławników. Którzy z zastępców wejdą do rady w wypadku wyboru wyżej wymienionych radnych na ławników — d, g i k czy też a, b i c?

*Odpowiedź*: W myśl art. 68 ust. 2 i 69 ust. 2 ustawy z dnia 16.VIII.1938 r. o wyborze radnych gromadzkich, gminnych i powiatowych (DURP Nr 63, poz. 481) o kolejności uzyskania mandatu radnego względnie zastępcy radnego decyduje otrzymana ilość ważnych głosów.

Z powyższego wynika, iż w razie utraty mandatu przez radnego na jego miejsce wchodzi do rady kolejno ten zastępca, który otrzymał największą liczbę ważnych głosów.

W podanym zatem wyżej wypadku winni wejść do rady zastępcy a, b i c bez względu na to, którzy z radnych zostaną wybrani na ławników.

2. *Pytanie*: Jeden z wydziałów powiatowych na terenie województw wschodnich zapytuje:

W myśl § 8 wzorowego regulaminu obrad rady powiatowej, członek rady, nieprzybywający na posiedzenie bez usprawiedliwienia podlega karze pieniężnej, wymierzonej przez przewodniczącego rady.

Na jaki przepis prawny należy powoływać się przy wydawaniu orzeczenia o wymiarze tej kary i jakie środki prawne przysługują ukaranemu do odwołania się od takiego orzeczenia.

*Odpowiedź*: Podstawą prawną dla wymierzania kar radnym powiatowym za nieusprawiedliwioną nieobecność na posiedzeniu rady są art. 24 i 25 dekretu z dnia 4.II.1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr 13, poz. 141), przy czym zgodnie z art. 50 tego dekretu „na uchwały lub zarządzenia organów powiatowego związku samorządowego osoby zainteresowane mogą wnosić skargi na ręce przewodniczącego do wojewody, który rozstrzyga skargi przy współudziale wydziału wojewódzkiego z głosem stanowczym, na decyzję zaś tego ostatniego — do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Termin na podanie skargi jest w obydwóch wypadkach dwutygodniowy od chwili ogłoszenia uchwały lub zarządzenia względnie zawiadomienia o zapadłej decyzji“.

Zarazem należy nadmienić, iż przewodniczący wydziału powiatowego jest w myśl art. 10 powyższego dekretu organem powiatowego związku samorządowego.

J. B.



## WYDZIAŁ POWIATOWY W WOŁOŻYNIĘ

o g ł a s z a

# K O N K U R S

### na stanowisko agronoma powiatowego

Wynagrodzenie wg VIII grupy uposażenia i ryczałt rozjazdowy 150 zł miesięcznie.

Wymagane warunki:

- 1) obywatelstwo polskie,
- 2) wyższe względnie średnie wykształcenie rolnicze i dłuższa praktyka.

Podania wraz z życiorysem i odpisami świadectw należy wносить do Wydziału Powiatowego w Wołożynie w terminie do dnia 15 marca 1939 r.

Posada do objęcia od 1.IV.1939 r.

Przewodniczący Wydziału

(—) *K. Weese*

Starosta Powiatowy

## WYDZIAŁ POWIATOWY W GRÓJCU

o g ł a s z a

# K O N K U R S

na stanowisko technika-sekretarza Powiatowego Zarządu Drogowego w charakterze urzędnika kontraktowego na sześć-miesięczny okres próbny, poczem nastąpi przyjęcie na stałe.

Od kandydata na stanowisko technika-sekretarza wymagane jest:

- obywatelstwo i narodowość polska;
- nieprzekroczony 40 rok życia;
- uregulowany stosunek do służby wojskowej;
- średnie wykształcenie techniczne;
- trzyletnia praktyka w administracji drogowej;
- świadectwo lekarskie o stanie zdrowia.

Warunki wynagrodzenia:

Pensja według VIII gr. uposażeń pracowników państwowych; rozjazdy.

Podania wraz z życiorysem i odpisami dokumentów należy składać do dnia 25.III 1939 r. do Wydziału Powiatowego w Grójcu.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału

(—) *F. Powłowski*

Starosta Powiatowy

## WYDZIAŁ POWIATOWY W STOŁPCACH

o g ł a s z a

# K O N K U R S

### na stanowisko agronoma powiatowego

Od kandydatów wymagane są następujące kwalifikacje:

- 1) wykształcenie wyższe lub średnie fachowe,
- 2) co najmniej trzyletnia praktyka,
- 3) obywatelstwo polskie,
- 4) nie przekroczony 40 rok życia.

Uposażenie w/g VII-VIII stopnia służbowego urzędników samorz.

Posada do objęcia z dniem 15 kwietnia 1939 r.

Termin składania podań do dnia 10.IV 1939 r.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

(—) *W. Kowalski*

Starosta Powiatowy.

## WYDZIAŁ POWIATOWY W GRODNIE

o g ł a s z a

# K O N K U R S

na stanowisko technika melioracyjnego przy Wydziale Powiatowym.

Od kandydata wymagane są: 1) nieprzekraczalny 35 rok życia, 2) ukończoną szkołę średnią techniczną Wydział Drogowo-Wodny, albo melioracyjny, 3) posiadanie przynajmniej 2-letniej praktyki zawodowej po skończonej uczelni.

Do stanowiska przywiązane są pobory miesięczne brutto 200 zł i 50 zł ryczałtu na rozjazdy.

Posada do objęcia od 1 kwietnia 1939 r.

Podanie z życiorysem i uwierzytelnionymi odpisami dokumentów osobistych (dyplomu, świadectw z dotychczasowej pracy) należy składać do Wydziału Powiatowego w Grodnie i wskazać osoby mogące udzielić informacji w terminie do dnia 25 marca 1939 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego  
Starosta

(—) *T. Walicki*

## PRZEDSIĘBIORSTWO ROBÓT DROGOWYCH, FABRYKA ASFALTU I PAPY DACHOWEJ

### WACŁAW KIEŁBIŃSKI

Warszawa, ul. Tyszkiewicza Nr 8, tel.: 280-75, 348-28 i 504-37

Oddziały: 1) Wilno, ul. Ponarska Nr 26, tel. 28-04.

2) Łódź, ul. Wólczańska Nr 259, tel. 279-15.

Czy jesteś  
członkiem

L.O.P.P.?

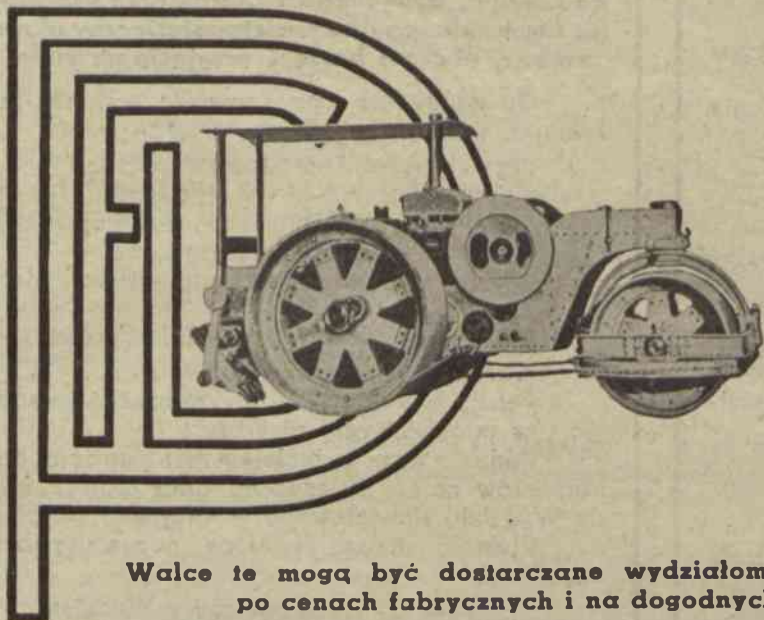


czas. 13458 / 21/10

# PIERWSZA FABRYKA LOKOMOTYW W POLSCE

SPÓŁKA AKCYJNA

ZAKŁADY W CHRZANOWIE. BIURO ZARZĄDU W WARSZAWIE, UL. ZGODA 8.



Motorowe walce szosowe do budowy i konserwacji dróg bitych, wyposażone w silnik systemu DIESEL'A cztero-taktowy, uruchamiany za pomocą sprężonego powietrza.

Wszystkie części składowe walca szosowego wykonane są z najlepszych materiałów i przy największych obciążeniach z a p e w n i a j ą stałą i pewną pracę.

Walce te mogą być dostarczane wydziałom powiatowym oraz zarządom miejskim po cenach fabrycznych i na dogodnych warunkach kredytowych przez

**GOSPODARCZE ZRZESZENIE SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO Sp. z o. o.**  
W WARSZAWIE, UL. DOBRA 28. TELEFON 340-28.

## ZYRARDÓW

### TOWARZYSTWO ZAKŁADÓW ŻYRARDOWSKICH S. A.

ZARZĄD W WARSZAWIE UL. TRAUGUTTA 8

ADRES TELEGRAFICZNY „GIRARD”

TELEFONY 685-84, 643-10, 673-00

poleca najlepsze i najtrwalsze tkaniny LNIANE i BAWELNIANE, dostarcza wszelkie artykuły dla szpitali i sanatorjów, bieliznę pościelową, stołową i artykuły kąpielowe, drelichy na ubrania, gazę lnianą, płótna oponowe surowe i impregnowane, żaglowe i opakunkowe oraz wiele innych artykułów, które nabyć można w składach fabrycznych

w Warszawie — Traugutta 8, w Poznaniu — Stary Rynek 51, w Krakowie — Mikołajska 6,  
we Lwowie — Kopernika 4, w Łodzi — Piotrkowska 151, w Wilnie — Niemiecka 35

ORAZ WE WSZYSTKICH WIĘKSZYCH SKŁEPACH WŁÓKIENNICZYCH.